

Nas tednik Kronika

V.b.b.

Cena 55 grošev

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

2. leto

V Celovcu, dne 30. avgusta 1950

Številka 35

Cene naraščajo

Odkar se je pričel spor v Koreji, so cene na svetovnih tržiščih močno narasle. Predvsem so se dvignile za povprečno nad 10 % cene v Združenih državah, ki imajo na svetovni trg največji upliv.

S tem se je seveda tudi pri nas upravičeno pričakovalo, da bodo cene poskočile, saj je to v tako zvanem „svobodnem gospodarstvu“, kateremu smo se pod vplivom in s pomočjo Amerike v Avstriji vedno bolj približali, nujen zakon razvoja.

Državna uprava poizkuša v vseh deželah s posebnimi zakoni in ukrepi preprečiti krizo in nered v življenjskih prilikah predvsem manj premožnega prebivalstva. Dejstvo, da so pristopili celo v tako liberalni deželi kot je Amerika, k takim ukrepom, poudarja pomembnost vprašanja.

V Avstriji so se oglasili zastopniki delavskih zvez, to je sindikatov, — ki so že vedno zastopali stališče strogega državnega nadzorstva v razvoju cen in plač, — ter svarili pred povišanjem cen. Predsednik enotnih sindikatov, g. Böhm, je dejal pretekli teden, da bodo sindikati v tem slučaju prisiljeni, zahtevati sorazmerno s porastom cen tudi zvišanje plač in mezd. Takega razvoja pa se vsa javnost po skušnjah 3 prešlih „Lohn-Preis-Paktov“ upravičeno boji.

Korenine za vse te pojave segajo delno globoko, delno pa so posledica človeške skupnosti:

1. Cene kmetijskim pridelkom so same po sebi nepravilne, ker ne krijejo stroškov za proizvodnjo. Neka nova ureditev je zato po naravi sami potrebna. Dočim je sedaj obstoječi „Mühlenausgleichsfond“ izenačeval razliko med dražjim tuzemskim in cenejšim inozemskim žitom tako, da je potrošnik lahko kupil poceni kruh, bo subvencija v tej obliki — kot tudi druge slične — v naprej odpadla. To je potrebno, ker Amerika v te svrhe ne bo dajala več na razpolago denarja iz Marshallovih sredstev. Ona zahteva, da se ta denar porabi tako, da se bo moglo avstrijsko gospodarstvo po novih investicijah in po preureditvi proizvodnih načinov končno brez neprestane tuje pomoči samostojno uveljaviti na svetovnem trgu.

Za zaščito obstoja domačega kmetijstva pa sta možni dve poti: Višje cene, carinsko zaščitene pred inozemsko konkurenco ali pa popoln preustroj kmetijstva na druge panoge, ki pri modernem gospodarjenju še lahko tekmujejo s svojimi pridelki z inozemstvom.

2. Splošno vojno vzdušje po vseh deželah narekuje preureditev gospodarstva v zgolj vojne svrhe. Potrebščine vsakdanjega življenja so za topovi šele drugovrstnega pomena. Potrošniki pa plačujejo v višjih cenah ves vojni material.

3. Vsaka država — delno tudi posamezne osebe — si navzlic morebitni vojni nevarnosti nabavlja velike zaloge važnih surovin in pridelkov, ki jih enako nato z davki plačujejo potrošniki.

4. Špekulacija — saj na zapadu vlada svobodno gospodarstvo — igra pri cenah zelo važno vlogo. Ob položaju, kot smo ga prej nakazali, zadržuje kapital, ki ima žito v rokah, na borzi prodajo, ker pričakuje pri naraščajočem povpraševanju vedno višje cene.

Gospodarski krogi se deloma čudijo, da se v Avstriji razvoj, kot se je nakazal v Ameriki, le polagoma uveljavlja. Vzrok leži na eni strani v tem, da Av-

Dva meseca boj na Koreji

Te dni sta potekla dva meseca, odkar so se pričeli boji na Koreji z vpadom severno-korejskih čet. V tem času so se umaknile ameriške in južnokorejske čete na ozemlje, kjer so nekako ustalile svojo bojno črto.

Sedanja črta je dolga okrog 200 km in ameriškim četam se je posrečilo to bojno črto tako utrditi, da jo morejo prodrati komunistične čete samo s čelnim napadom, za kar pa je potrebno veliko število vojaštva in velika množina vojnega materiala.

Cenijo, da ima severnokorejska vojska 16 divizij, ki štejejo skupno okrog 180.000 mož. Na strani Združenih narodov je pet ameriških divizij in pa pet reorganiziranih in obnovljenih južnokorejskih divizij, torej skupno okrog 100.000 mož. Ker prihajajo vedno nove

ameriške čete in tudi čete ostalih držav na korejsko bojišče in ker dobivajo te čete vedno več vojnega materiala, bo prodor za komunistične čete vedno težji. Zato poizkušajo ta prodor še izsiliti v zadnjem trenutku in prodrati proti oskrbovalnemu pristanišču Pusanu.

V ponedeljek in v torek zjutraj so prešle komunistične čete v jakosti okrog 40.000 mož v do sedaj največji napad proti južnokorejskim in ameriškim četam. Pri tem so napadali komunisti zlasti na vzhodni korejski obali in so se približali mestu Pohang — ki je v tej vojni že večkrat menjalo gospodarja — na tri kilometre.

V množičnem napadu so prodrle komunistične čete tudi na srednjem odseku 4 km v ameriške postojanke in hočejo izsiliti prodor proti mestu Taegu.

Zasedanje Evropskega sveta končano

V Strassbourgu je bilo v ponedeljek končano drugo redno zasedanje posvetovalne skupščine Evropskega sveta.

Na zaključni seji je sprejela skupščina še poročilo svojega glavnega odbora za splošne politične zadeve. Za to poročilo je glasovalo 80 zastopnikov, proti je bilo 12 zastopnikov in 11 zastopnikov ni glasovalo.

Poročilo glavnega odbora so zlasti ostro kritizirali francoski zastopniki. Bivši ministrski predsednik Paul Reynaud je napadel ministrski odbor Evropskega sveta, ker preprečuje s svojo pravico ugovora („veta“) vsak korak na poti k skupnosti zapadno-evropskih narodov.

Ostro je kritiziral poročilo glavnega odbora tudi zastopnik francoskih so-

cialistov André Philip, ki je predlagal, naj bi glavna skupščina sprejela dodatni pristavek, ki odreja čimprej volitve v vseh zapadno evropskih državah v Svet evropskih narodov.

Spopolnjena grška vlada

Grški ministrski predsednik Sophokles Venizelos, ki je pred tednom zastavljal novo grško vlado, je sedaj to vlado spopolnil z zastopniki grške socialistične in grške liberalne stranke. Predstavnik grških socialistov Papan-dreou je postal namestnik ministrskega predsednika. Razen tega imajo socialisti še pet ministrskih mest, med temi ministrstvo za notranje zadeve in pa ministrstvo za javno varnost.

Predsednik svetovne banke o Jugoslaviji

Eugene R. Block, predsednik Mednarodne banke za obnovo in razvoj, je izjavil časnikarjem, da se bo udeležil letnega zborovanja guvernerjev banke in denarnega sklada v Parizu, ki bo 6. do 14. septembra, in da namerava nato obiskati Jugoslavijo.

Block je odklonil odgovor na vprašanje, če je obisk v zvezi s prošnjo Jugoslavije za industrijsko posojilo 25 milijonov dolarjev, ki jo zdaj banka proučuje. Omenil je, da namerava drugi člani vodstva banke po zborovanju obiskati razne evropske države, tako bo podpredsednik Robert L. Garner obiskal skandinavске države.

Andrew Overby, namestnik ravnatelja Mednarodnega denarnega sklada,

strijali občuti posledice preokreta v Ameriki preko Marshallovega načrta šele pozneje. Drugič pa je v Avstriji trenutno obtok denarja razmeroma majhen. Ne podjetja in ne privatniki ga nimajo dosti v rokah, da bi si nabavljali znatne zaloge. To potrjuje tudi dejstvo, da Amerika že dolgo zavlačuje dovoljenje, da bi dala Avstriji na razpolago nad milijardo šilingov denarja iz Marshallovega sklada, ki leži pri Narodni banki. Odgovorni minister, g. Taucher, je sicer izjavil, da bo ta denar do jeseni stavljen gospodarstvu na razpolago, pristavil pa je izrecno, da bo treba dobrih priprav za odstranitev kakršnih koli nevarnosti glede razvrednotenja šilinga. Če bo torej do jeseni, kot se v gospodarskih krogih

ki je tudi bil na tiskovni konferenci, je dodal, da nameravajo tudi uradniki sklada obiskati razne evropske države.

V Varnostnem svetu

V ponedeljek zvečer je bila tajna seja Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov. Na tej seji so obravnavali poročilo Varnostnega sveta za glavno skupščino Organizacije združenih narodov, ki se bo pričela dne 19. septembra t. l.

V torek zvečer je bila pod predsedstvom sovjetskega zastopnika Jakoba Malika redna seja Varnostnega sveta z dnevnim redom, kako rešiti korejsko vprašanje in korejski spor.

splošno pričakuje, prišlo do preureditve cen, in, kot je predsednik Böhm nakazal, sporedno s tem do zvišanja plač, bodo tla za novo milijardo v denarnem obtoku pripravljena.

Navaden delaven človek, to je kmet, obrtnik in delavec, sam zase pri nas nima možnosti zavarovati se proti razvoju, ki se nakazuje, še manj pa se more pri tem obogatiti. Eno pa sme upati in pričakovati: da ne bo opeharjen in da mu ne bodo vsiljene neuporabne rešitve kot so bili znani „Lohn-Preis-pakti“. Žrtev, ki jih pač razvoj časa nujno nalaga vsemu ljudstvu, se ne bo izogibal, če bo videl, da so pri tem sorazmerno priljubljeni k dajanjem tudi premožnejši sloji, ki so se doslej večkrat znali tem dajetvam izogniti.

Iz Jugoslavije

Tanjug javlja:

Ponovno bo tekom septembra delegacija britanske delavske stranke obiskala Jugoslavijo.

Rogaška Slatina izkazuje letos veliko število tujezemskih gostov, predvsem iz Trsta, Avstrije in Italije. Kakor znano je, Rogaska Slatina utrpela med vojno precejšnjo škodo.

Začetkom septembra bodo v Ljubljani priredili veliko razstavo pšov.

V Bosni bodo močno razširili premo-govnik Kreka in pričakujejo, da bodo dnevno nakopali do 4000 ton premoga.

Med Jugoslavijo in Švedsko so sklenili trgovsko pogodbo, ki predvideva izmenjavo blaga v vrednosti 70 milijonov švedskih kron tekom enega leta.

Peveč belgrajske in zagrebške opere so odšli na gostovanje v židovsko državo Izrael.

V zvezi z agrarno reformo so razdelili 800.000 ha zemlje. Zakon sam določa 30 ha kot največji dopustni obseg kmetije. Ustanovljenih je bilo do sedaj 6900 kmečkih delovnih zadrug. Socializacijo zemlje bistveno „pospešuje“ progresivni dohodinski davek in predpisi oddaje žita in živine ter drugih pridelkov. Pri tem so seve samostojni kmetje močnejše prizadeti kakor zadruge.

Obiski na Balkanu

Državni podtajnik v britanskem zunanjem ministrstvu in najožji sodelavec britanskega zunanjega ministra Bevin, Ernest Davies, se je mudil pretekli teden na Balkanu. — V Grčiji se je sestal Davies z grškim kraljem in z ministrskim predsednikom Venizelosom.

Iz Grčije je odpotoval Davies v Beograd in naprej na Bled, kjer ga je sprejel maršal Tito. — Iz Jugoslavije je odpotoval Davies v Trst, k otvoritvi tržaškega velesejma. V sredo, dne 30. avgusta pa je prispel britanski politik na Dunaj, kjer ostane nekaj dni.

Tito na Jezerskem vrhu

V nedeljo, dne 27. avgusta proti večeru je obiskal jugoslovanski ministrski predsednik maršal Tito koroško mejo na Jezerskem vrhu in je tam ostal dobrih 10 minut.

Pogodba o uranu

Iz Londona poročajo, da sta sklenili vladi Sovjetske zveze in češkoslovaške republike tajni dogovor o pravicah pridobivanja uranove rude na ozemlju češkoslovaške republike.

Ameriški proračun

Ameriški senat je odobril državni proračun v višini 35,5 milijard dolarjev. Od te vsote je namenjenih 14,7 milijard dolarjev za redne vojaške izdatke, 2,5 milijard dolarjev pa za nadaljevanje Marshallovega načrta. — Proračun mora odobriti še poslanska zbornica.

Iz Washingtona tudi poročajo, da je poslanska zbornica, kljub nasprotovanju predsednika Trumana in zunanjega ministra Deana Achesona odobrila posojilo Španiji v znesku 62,5 milijonov dolarjev.

Senat je tudi odobril zakonski predlog, po katerem sme vlada nakupiti za potrebe vojne na Koreji vojnega materiala v vrednosti 16,7 milijard dolarjev.

Politični teden

Politični vremenoslovci bi rekli, da se je nad Evropo spet pooblačilo. Sovjetska diplomatska in politična aktivnost je hitra in gibčna. Seveda ji ne uspe povsod kot je pričakovala in vnaprej izračunala. Tudi s Korejo bo nekaj sličnega. Bliskovita vojna Severne Koreje niti po času niti po prostoru ni dosegla predvidenega cilja. Že dva tedna stojita fronti skoraj neizpremenjeni in odločitve verjetno ne bo prinesla bliskovita vojna, temveč dolga, z velikimi materialnimi in človeškimi silami izvojevana bitka. Okrog Koreje je nastal nekak političen in vojaški zastoj. Političen v toliko, ker je reakcija večine UNO-držav vendarle bila tako nepričakovana in dovolj močna, da je mogla prepričati sile, ki stoje za Sev. Korejo, da bi iz te strani vsako prilivanje olja v korejski ogenj povzročilo svetovni požar. O vojaškem zastoju je seveda mogoče govoriti le bolj nezanesljivo, kajti o obsegu in jakosti predstoječe severno-korejske ofenzive še ni nič znanega. Dejstvo pa je, da v imenu UNO stoji danes na bojišču okrog 90.000 ameriških vojakov in da so na potu nadaljni tisoči iz vseh krajev sveta.

Čeprav je spor na Daljnem Vzhodu nekaj tednov bil predmet št. 1 vseh političnih konferenc, sestankov in posvetovanj, pa so spet prvi bili Sovjeti, ki so zaigrali na novo karto. Tokrat v Evropi.

Vzhodni Nemčiji hočejo podeliti samostojnost

Nič uradnega še ni, toda vse evropsko časopisje piše o tem. Baje je sovjetski poslanik podpredsedniku vzhodno-nemške vlade dal o tem neka zagotovila. Sovjetska zveza namerava skleniti z Vzhodno Nemčijo mirovno pogodbo, po kateri bi slednja dobila popolno notranje in zunanje politično samostojnost. Po preteku šestih mesecev od podpisa pogodbe bi se sovjetske zasedbene čete umaknile. Generalisim Stalin ne smatra več poudarka na pogodbe za veljavne, ker — kakor pravi — so jo zapadni zavezniki kršili in ker oborožujejo Zapadno Nemčijo. Da utegne biti nekaj na tej stvari, dokazujejo razni dogodki tako v Vzhodni kot Zapadni Nemčiji. V Berlinu zboruje komunistični „mirovni kongres“, ki se je začel s pohodom 100.000 članov raznih organizacij. Udeležujejo se ga vsi tamošnji režimski politiki, ki ne štedijo z napadi na „zapadne imperialiste“ in „bonske lutke“.

V Zapadni Nemčiji so vesti o predstoječi samostojni Vzhodni Nemčiji dvignile mnogo prahu in komentarjev. Nobeden ne more dvomiti o tem, da je za Nemce v njih današnjem položaju prva skrb, da bi bili čimprej združeni in samostojni. Če bi po sovjetskih vojakih zasedena Vzhodna Nemčija postala samostojna, Zapadna pa bi ostala zasedena, bi to utegnulo na Nemce na Zapadu močno vplivati. Za bonnsko vladu bilo to še posebno neprijetno, saj ji celo domači socialni demokratje očitajo, da je preponožena napram zapadnim zasedbenim silam ter da se ne bori dosledno za edini veliki cilj, to je za zedinjeno in neodvisno Nemčijo. Kancler Adenauer je vsled tega zadnji teden kar večkrat javno zahteval zaščito za Zapadno Nemčijo pred morebitnim vdorom iz vzhoda. Ali naj zasedbene sile zaščitijo Nemčijo ali pa naj ji dovolijo, da se sama pripravi na obrambo? Prvi Adenauerjev poziv, naj bi Amerikanci postavili na nemških vzhodnih mejah toliko divizij, da bo varnost Nemčije in Evrope zagotovljena, je v Atlantskem svetu, ki je te dni zasedal v Londonu, našel toliko odmeva, da so priporočili postaviti moderno oboroženo policijsko vojaško silo 10.000 mož. To je na vsak način zelo malo, utegne pa biti začetek. Bonnska vlada je sklicala tajno sejo, katere so se udeležili notranji ministri vseh enajstih zveznih dežel Zapadne Nemčije. Govorili so o ukrepih, ki jih je treba podvzeti za varnost Zapadne Nemčije. Ta seja je sledila večkratnim posvetovanjem kanclerja Adenauerja z ameriškim vojaškim guvernerjem McCloyem. Vse to razburjenje na zapadu so se-

veda povzročila poročila o jakosti in moderni oborožitvi policijskih oddelkov v sovjetskem nemškem območju. Število teh je doseglo menda že jakost armade in oboroženi so s težkim strelnim orožjem in oklopniki. Nič manjšo bojazen pa so povzročili tudi grozeči in samozavestni govori Ulbrichta, Grotewohla in drugih vzhodnonemških politikov, vstevši nekatere od krščansko-demokratske stranke.

Na splošno političen položaj na Zapadu kaj malo kaže na enotnost in skupno nastopanje. Sicer so v tem tednu bili v teku

letalski manevri sil Atlantske zveze

ki se jih je udeležilo okrog 450 letal. Namen je bil ugotoviti, v koliko je mogoče ubraniti velika mesta in glavna industrijska središča od Nizozemske do Pariza pred morebitnim letalskim napadom iz vzhoda. Istočasno pa so Francozi slavili šesto obletnico osvoboditve in svečanosti so se vršile v Parizu pred spomenikom padlih v narodno osvobodilni borbi. Sicer so se vse ljudske slavnosti končale z veselimi plesi po ulicah in na prostem in v ozračju spravnosti, vendar že samo dejstvo opozarja na to, da je komaj šest let preteklo od nemške zasedbe in tudi ni čudno, če Francozi kljub spoznanju komunistične nevarnosti z nezaupanjem gledajo na poizkuse ponovne oborožitve Nemčije, ne glede na to, da francoska komunistična stranka komaj čaka, da bo mogla spet zaigrati na patriotsko struno, ki ji je bila pred leti pripomogla do njene današnje moči.

Zapadni obrambni načrt polaga važnost tudi na Nemčijo in vsak od prizadetih priznava, da je treba Nemčijo vključiti v vojaško skupnost, le način, kako to izvesti, je pri vsakem različen. Poleg tega hočejo tudi Nemci sami postaviti svoje pogoje.

Zanimivo je opazovati stališče bivših nacistov in njih prijateljev. Precejšen del tega tabora ne štedi z očitki napram Zapadu glede demontaž in temeljite demilitarizacije. Listi prinašajo karikature, kako so Nemcem leta 1945. jemali orožje in jim ga danes ponujajo. Zelo mnogi iz tega tabora pa celo trde, da bo Vzhodna Nemčija zibelka bodočega Reicha. To se seveda oni, za katere je politična demokracija strup in so

v tem smislu dedno obremenjeni. Zato bi imeli raje komunistično Nemčijo, samo, da je totalitarna. Znakov tega razvoja je tako v Nemčiji kot v Avstriji dovolj.

Varnostni svet ne pride nikamor naprej

Napovedi ameriškega delegata o izrednem sklicanju glavne skupščine Organizacije združenih narodov in o spremembi pravil, se niso izvršile, ker je večina malih držav proti temu postopku, ker bi verjetno pomenil uničenje zadnjih upov na miren sporazum med Vzhodom in Zapadom. V Varnostnem svetu so se torej vodile še naprej ostre besedne borbe, v katerih je bil predvsem sovjetski zastopnik Malik zelo dolgobeseden. Po govorih, v katerih je slikal Ameriko kot napadalco in UNO kot orodje napadalca, je svojim poslušalcem čital brzojavke iz vseh krajev ljudskih demokracij. Mao Tse Tungove Kitajske ter raznih kongresov za mir, v katerih ti obsojajo ameriški poseg v korejsko vojno. Sovjetsko uradno stališče glede tega je postalo sledeče: korejska vojna je državljanska vojna in nikdo nima pravice vtikati se v notranje zadeve Koreje.

Malikove trditve o težkih ameriških bombardiranjih pa niso iz trte zvite. Severnokorejski radio je javil, da je bilo pri teh bombardiranjih nad 11.000 žrtev, od teh je bilo polovico mrtvih. 16 tisoč hiš je bilo do sedaj porušenih ali poškodovanih.

Naj bo izid korejske vojne tak ali drugačen, od korejskih mest ne bo ničesar ostalo in dežela bo sličila eni tistih dežel v Evropi, ki so bile v zadnji vojni najbolj opustošene. Korejski narod si vsega tega gotovo ni želel, odgovorni so tisti izven Koreje, ki so to vojno pripravili.

V okviru ukrepov UNO proti Severni Koreji je dosedaj deset držav poslalo pehoto na korejsko bojišče.

Čitatelje bo verjetno zanimalo, katere države poleg Amerike in kakšno število čet so poslale UNO armadi na Korejo.

Velika Britanija: brigado 3500—4000 mož in dva bataljona iz britanskega oporišča Honkong na Kitajskem; Francija: dva bataljona iz Indokine;

Nizozemska iz Jave: 400 mož; Turčija: 4500 mož; Kanada: 5000 mož; Avstralija: 1200 mož; Nova Zelandija: 1500 mož; Filipini: 5000—6000 mož; Nikaragua: 500 mož.

V generalnih štabih Združenih držav Amerike se stalno posvetujejo. Tako je 24. avgusta imel predsednik Truman konferenco z vodilnimi vojaškimi in političnimi osebnostmi ter strokovnjaki za vprašanja Daljnega Vzhoda. Vse to ni nič nenavadnega. Zadnja poročila govore, da se v bližini korejskih mej zbirata dve kitajski komunistični armadi, o katerih ni mogoče uganiti ali sta namenjeni za strašilo ali za pravo vojskovanje.

K zamotanosti na Daljnem Vzhodu je pripomoglo še nekaj drugih stvari. Tako so Francozi zaplenili tajne dokumente, po katerih je razvidno, da je bila med komunistično Kitajsko in Vietnamom (Cho-Chi-Minh, voditelj upornikov v francoski Indokini) sklenjena pogodba, po kateri naj bi kitajske komunistične čete prišle na pomoč, če bi Vietnam zašel v vojaško zagato.

Mao-Tse-Tung je zelo podjeten. Kakor znano je indijski predsednik Pandit Nehru energično posredoval za mirno poravnavo korejskega spora in v zvezi s tem predlagal sprejem Mao-Tse-Tungove Kitajske v UNO. Morda se mu je kitajski diktator hotel za to zahvaliti s tem, da ga je povabil k sebi na obisk ali pa je kot diplomat (da je zelo spreten, je že večkrat dokazal) hotel s tem začrtati nove poti svoji politiki. Pandit Nehru se na vabilo do sedaj, vsaj javno, še ni odzval.

ARABSKE DRŽAVE IN KITAJSKA

Glavni tajnik Arabske lige (zveze), Abdul Rahman Azzam Paša, je izjavil po triurnem posvetovanju političnega odseka Arabske lige v Aleksandriji (v Egiptu), da so zastopniki arabskih držav (države Severne Afrike in države prednje Azije) sklenili, da vlade teh držav ne bodo priznale vlade komunistične Kitajske.

OBERST BEAUCLERK SE JE POSLOVIL

Šef britanske obveščevalne službe za Avstrijo g. oberst Beauclerk se je te dni poslovil in se vrne v Anglijo. Le malo Angležev poznamo, ki so se res poskušali in tudi znali živeti v naše posebne prilike na Koroškem. K tem smemo gotovo prištevati gospoda obersta Beauclerka. Ko smo se pred letom borili za izpraznitev Mohorjeve hiše v Celovcu, je bila njegova pomoč zelo važna in tudi uspešna. Tudi ob priliki ukinitve „Koroške Kronike“ s 1. majem 1950 je g. oberst Beauclerk z velikim razumevanjem motril prilike in po tem tudi odločil.

Zahvaljujemo se mu tem potom in mu želimo pri njegovem civilnem poklicu mnogo uspeha.

Gospa Lidija Matthews je skoraj dve leti vodila „Koroško Kroniko“ in bila tudi odgovorna za slovensko oddajo celovskega radia. Kdor je videl vse težave od blizu, težave, ki so v stvari sami in tudi težave, ki se pojavljajo pri takem delu pri naših priklakah, šele nekoliko razume napore, ki so bili potrebni. Pri vsem delu pa je bila gospa Lidija Matthews s srcem udeležena in kakor bomo mi njo pogrešali, tako bo gotovo tudi ona pogrešala ta košček prehodne domovine.

Tudi njej gre pristrčna zahvala in tudi njo spremljajo naše pristrčne želje.

KARL MAUSER

Bralcem našega lista in tudi Mohorjevih knjig dobro poznani slovenski pisatelj Karl Mauser se je te dni s svojo družino odpravil v USA, želimo mu srečno pot in v Ameriki mnogo uspeha pri začrtanem delu. Pri tej priliki se tudi uredništvo v imenu vseh bralcev slovenskemu pisatelju za sodelovanje zahvaljuje in pridružuje prošnjo, da se tudi vnaprej oglašja po našem listu svojim zvestim bralcem.

Štefan Martin je dobil po dolgem pričakovanju dovoljenje za odpotovanje v Ameriko in se tem potom od svojih prijateljev in znancev poslavlja.

J. Brus.

Slovenski fantje iz Cleveland-a pišejo na Koroško

Cleveland, dne 18. avgusta 1950.

Slovenski fantje v Clevelandu smo že večkrat na svojih mesečnih sestankih govorili o slovenski Koroški. Na zadnjem sestanku pa se je sukal ves razgovor le okrog „Mohorjeve družbe“. Z veseljem gledamo na vodstvo družbe, ki se z napetimi vajeti resno prizadeva voz izpeljati navkreber. Res je to tudi za nas prav razveseljujo, zato pa le kar korajžno vlecite, mi tukaj pa bomo tudi po svojih močeh porinili in prepričani smo — če ne pride vmes kaj nepredvidenega seveda —, da bo družba izšla iz današnjega težkega položaja.

Napravili smo posebno akcijo, z namenom, da se vsak, ki je šel kot begunec preko Koroške, naroči na „Mohorjeve knjige“. Ker je „Mohorjeva“ — katoliška slovenska ustanova, zato postanemo in ostanemo njeni člani tudi tukaj v tujini. Nam se zdi, da ga skoraj ni med nami človeka, ki bi mu bilo šele treba na dolgo in široko razlagati, kaj je pomenila in storila „Mohorjeva družba“ v teku celega enoletnega obstoja. Tam onkraj Karavank je bilo kaj malo hiš, kjer ne bi imeli naročenih „Mohorjevih knjig“; saj smo se kar držali gesla: V vsako slovensko hišo spadajo na prvo mesto Mohorjeve knjige.

Mi ne boste šteli v zlo, če si dovolim pripomniti, da tudi med Slovenci na Koroškem naj ne bo družine brez Mohorjevih knjig. Pridno jih prebirajte,

ne samo starejše korenine, tudi mladike, vi fantje in dekleta, se jih prav z ljubečim srcem oklepajte in iz njih se učite spoznavati vrednoto in lepoto svojega naroda.

„Povej mi, s kom se družiš in povem ti, kakšen si,“ ta pregovor je že sicer star, pa drži danes bolj kakor kdajkoli poprej. To bi se reklo tudi: „Povej, kaj bereš in povem ti, kakšen si; če pa še nisi, pa boš tak postal.“ Vsak izmed nas, ki smo preživeli revolucijo potrjujemo, da je prav slab tisk (knjiga ali časopis) tisti, ki je največ pripomogel, da je del našega naroda zagazil v kolesnice, porinil v nje še ostale, da danes propadajo tako versko kakor gospodarsko.

Slovenci, novonaseljenci, smo v izločenem oknu v Slovenski pisarni razstavili poleg Mohorjevih knjig še: Naš tednik, Vera in dom, Nedelja, Otroci božji. Razstava naj privabi čim več naročnikov. Pomislite, ljudje božji, da je to v središču mesta Clevelanda, pa naj še kdo trdi, da ni v Ameriki svobode — morda v Celovcu samem ni kaj takega.

Slovenski fantje iz Clevelanda (Združene države Sev. Amerike), pozdravljamo vse sotrudnike gornjih listov, vse njih čitatelje, kakor vse ostale poštene koroške Slovence in Slovence tudi kajpada — pozdravljamo s slovenskim pozdravom: Bog vas živi!

Šolska odredba je obvezna

V delu koroških listov se je v zadnjem času zopet pojavilo šolsko vprašanje, ki naj bi razburkalo duhove obeh narodov in tako zabrisalo na eni strani težave, ki se pojavljajo v posameznih strankah in na drugi zakrilo porajajoče se nove gospodarske težkoče.

1. avgusta je deželni zbor pod pritiskom gotovih „okoliščin“ odbil predlog VdU-ja, da se deželni zbor ponovno bavi s tem vprašanjem.

Tisk VdU-ja je v tej zvezi ostro napadal dež. glavarja Wedeniga in vse druge odgovorne kroge v deželi. VdU je v zadnjem času pozval ljudstvo na razna zborovanja, da tako pouči starše o „nasilju“ ki se vrši nad šolsko mladino. Ves ta cirkus nas ne bi zanimal, ker smemo po udeležbi na zborovanjih sklepati, da je VdU-ju odklenalo in da narod trezno presoja.

Jasno pa hočemo z današnjim doprinosom pobotati, da so za šolsko odredbo neodgovorne vse koroške stranke, razen neposrednih nacistov, ki so leta 1945 s tako vnuemno zatrjevali, da niso nikomur skrivili lasu, da so v resnici oni „brani“ Slovence in domovino pred nasiljem iz raja.

Pred dobrimi petimi leti, 3. avgusta 1945 je bilo, ko sem imel kot član prov. deželne vlade daljši razgovor z direktorjem deželnih uradov g. dr. Nevolet. O tem razgovoru je g. dr. Nevolet obvestil predstavnike vseh v vladi zastopanih strank in sicer g. glavarja Piescha za SPÖ, g. dr. Amschla za ÖVP in g. Tschofeniga za KPOe. V omenjenem razgovoru sem zastopal stališče, da naj se o narodnostnih vprašanjih ne vodijo dolgovezni razgovori, marveč nekaj ukrene, kar bo dovedlo do znosnih odnosov med obema narodoma in da čas od obeh delov zahteva posebnega doprinosu. Edina pot, ki je pri danih razmerah možna, je pot dvojezične šole, ki obvezuje tako Slovence kakor Nemce, da se učijo obeh deželnih jezikov, med tem ko je prejšnja utrakvistična šola obvezovala le Slovence, da se učijo državne jezika. Kakor so vsi učenci obvezani, da se učijo računanja ali zemljepisa, tako obvezuje dvojezična šola oba naroda, da se mladina uči obeh jezikov, to je smisel dvojezične šole.

V omenjenem pismu g. dr. Nevolet izrecno naglašal, da se strinja z mojim gledanjem, da so moje zahteve sprejemljive posebno z ozirom na dejstvo, da so slovanski narodi po drugi svetovni vojni v Evropi po svojem položaju toliko pridobili, da je znanje vsaj enega slovanskega jezika bistven del splošne izobrazbe.

Po imenovanem razgovoru sem pričel s svojimi sodelavci pripravljati zakonski osnutek za dvojezične šole.

3. oktobra 1945 se je deželna vlada na svoji seji bavila z zakonskim predlogom, katerega pa so dva tedna prej

dobile vse stranke v poseben študij.

Seji 3. oktobra so prisostvovali vsi člani deželne vlade in sicer za SPOe gg. Piesch, Herke, Enzfelder in Wedenig, za OeVP gg. Amschel, Ferlitsch in Saggaischek, za KPOe g. Tschofenig, na slovenski strani jaz. K posvetovanju so bili pozvani kot šolski strokovnjaki g. deželni šolski nadzornik Hofrat Heinzl ter tedanji okrajni šolski nadzornik v Beljaku g. Lorenc Jost.

Vsak posamezni stavek zakonskega osnutka se je podrobno pretresel, tako iz političnega kakor iz vzgojnega vidika so se iznašale od vseh navzočih razne misli, pojavili so se razni pomisleki tudi glede prizadetih krajev, kateri so bili imenoma v zakonskem osnutku imenovani. Spominjam se n. pr. težke borbe glede Vrbe ob jezeru, kateri so člani vlade hoteli zagotoviti nemško šolo. Še le na podlagi dokazov, da je vsa okolica Vrbe, predvsem pa Logavas in tudi druge slovenske vasi vsolane v Vrbo, je bila tudi za Vrbo določena dvojezična šola.

Glede verouka so istotako nastali razni pomisleki, dokler le ni zmagalo mnenje, da se mora verouk poučevati načelno v materinskem jeziku v vseh razredih.

V odstavku D šolske odredbe je jasno določeno, da morajo vsi učitelji, ki poučujejo na spodnji in srednji stopnji ljudskih šol, obvladati slovenski jezik in dokler število takih učiteljev v deželi sami ni zadostno, se morajo nastavitviti slovenščine zmožni učitelji, ki so se priselili.

Naglašam, da o tem vprašanju ni bilo nobenega spora.

Zakon točno določa v odstavku E, da se morajo za učitelje na dvojezičnih

šolah vršiti posebni kurzi, da se sami izpopolnijo v slovenščini. Na učiteljsku še do danes ni uveden v zakon predvideni pouk v metodiki dvojezičnega poučevanja.

Zakon jasno določa, da smejo vodstvo dvojezičnih šol prevzeti samo učitelji, ki so popolnoma zmožni slovenskega jezika, isto velja tudi za pristojne šolske nadzornike.

Ker pa pomeni dvojezični pouk tudi dodatno obremenitev učiteljev, predvideva zakon v odstavku G tudi posebno doklado, ki seve po smislu zakona ni namenjena onim učiteljem, ki pouk slovenščine sabotirajo. V resnici plačuje država učiteljem na dvojezičnih šolah to doklado v znesku pol milijona šilingov letno. Na žalost pa moramo ugotoviti, da dobivajo doklado tudi učitelji, ki načelno odklanjajo pouk slovenščine ali pa po urniku preprečujejo, da bi slovenščino poučevali oni učitelji, ki so jezika res zmožni, samo da pripade doklada njim. Tu bi bila predvsem naloga pristojnih šolskih nadzornikov, da napravijo red.

Prihibiti je treba, da ta šolska odredba ni nastala na pritisk zasedbene oblasti, marveč po soglasnem sklepu vseh v vladi zastopanih strank. Da v tistem času v deželi ni bilo izvoljenega deželne zbornice, pač ni krivda na slovenski strani ali na strani drugih demokratičnih strank, marveč zasluga narodnega socializma, ki je pohodil demokracijo in zakrivil toliko zla.

Šele potem, ko je bil zakon sklenjen, so ga potrdili tudi Angleži, ki so tedaj kot zasedbena sila predstavljali vrhovno oblast v deželi, ker še dunajska ministrstva niso bila pristojna. Pristanek zasedbene oblasti pa pravno pomeni

Poletni pedagoški tečaj v Celovcu

V sredo 23. avgusta se je pričel na celovškem učiteljskem prvi poletni nadaljevalni pedagoški tečaj, katerega obiskuje nad 600 učiteljev in učiteljev s koroških šol, da izpopolnijo svoje znanje in si naberejo novih izkustev, ki jih bodo uporabili v prihodnjem šolskem letu pri vzgoji mladine. Da uresniči to željo predvsem mlajših učiteljev, se je 40 znanih šolnikov, med katerimi sta tudi ga. dr. Nigl od ministrstva za šolstvo in znani pedagog prof. dr. Ruderer z univerze v Inomstu, rade volje odzvalo povabilu odbora, ki je organiziral ta tečaj. Ti bodo v naslednjih dneh odkrivali našim učiteljem nova področja na obširnem polju pedagogike.

Pri slavnostni otvoritvi tega tečaja je pozdravil novoimenovani ravnatelj učiteljskega, dr. Seywald, predvsem deželne glavarja g. Wedeniga, nato dež. poslanca g. Schaupacha deželna šolska

nadzornika dr. Schwendenweina in g. Scharfa, vladnega nadsvetnika g. dr. Kristlerja, vladnega svetnika g. Justa, okrajnega šolskega nadzornika g. Skorianza ter mestnega šolskega svetnika g. Trauniga. Povdaril je pri tem, da je tako močno zastopstvo dež. vlade razveseljivo dejstvo, ki kaže, kakšno pozornost polaga vlada na to vprašanje. Obljubil je tudi, da bo skušal vedno ohraniti in utrjevati zvezo med učiteljskim na deželi in učiteljskim na ta način doseže šolstvo vidnejši uspeh.

V svojem pozdravnem govoru je g. deželni glavar posebno povdaril vzvišeno nalogo, ki jo ima učiteljsko in izrazil tudi željo, da bi postali ti tečaji stalna ustanova. Zahvalil se je predavateljem in obiskovalcem tečaja za njihovo požrtvovalnost in želel vsem obilo uspeha. Prof. Volkmar Haselbach je zaključil otvoritveno svečanost z lastno pesnitvijo „Vaški učitelj“.

vedati o mestu, o trgovinah, o šolah, o Celovcu.

Rok ga je z ušesi in usti poslušal in si samo želel, da bi tudi sam mogel enkrat v latinske šole.

Komaj je minilo leto po Rokovi smrti in so domači dobro opravili letnico, že so Nežijo začeli nagovarjati, da bi se še enkrat možila.

V hišo je v nedeljo po maši izredno rad zahajal Boštjevan Hanzej z Rut. Pa se sam ni upal okorajžiti in še brhko gospodinjo barati, če ga mara. Preveč resna in nedostopna se mu je zdela. Zato je poslal k njej mešetarja Brkona ter mu obljubil 50 rajniš, če ženo pregovori, da ga vzame.

Pa je jezici in pretkani Brkon slabo naletel. Še spregovoriti mu ni dala. Pokazala mu je vrata, skozi katera je brez obotavljanja izginil.

Celo oče so bili tako neumni, da so jo silili k včaji. Smilila se jim je, ko so videli, kako gara in dobro so ji hoteli. „Grunt tak ostan Rokovim otrokom,“ so prigovarjali.

„Ampak srce matere ne“, je odločno pribila Neži. Atej jo niso več skušali pregovarjati.

Nekoč je ves zasoplen pritekel Roki k mami v izbo. „Mama, tisti Petrač pri sosedu so pa dejali, da bomo drugega

ateja dobili in da bomo potem vsak dan tepeni. Povejte, ali res?“

„Mali si ni znal pomagati. Solze so silile v oči in komaj je čakal, kaj bo odgovorila mama.“

Sedla je na klop k peči, vzela po dolgem najmlajšega na koleno, ga stisnila k sebi in ljubeče pogovarjala: „To ni res. Saj imate še ateja. Iz nebes gleda na vas in skrbi, da bi se nam kaj ne zgodilo. In jaz sem tudi čisto vaša. Veš, tisti stric so ti samo nagajali. Kar potlaži se, fantek moj.“

Deček je z obema rokama objemal mamino ter ji božal lepe črne lase. Stiskal se je k njej in ji iz globine otroškega srca zagotavljal: „Mama, tako rad vas imam!“

Potem ga je nesla pred očetovo sliko, ki je visela na steni. Oba sta dolgo opazovala ljubega rajnega in se o njem pogovarjala.

Neži pa je bila spet za spoznanje bogatejša: „Ljudski jeziki, hudi jeziki. Iz nič naredi muho, iz muhe pa konja.“

Bila pa je še bolj utrjena v ljubezni do otrok in zemlje ter v zvestobi do rajnega Roka. Ponočno je šla po vasi, uravnana in čista. Nikogar se ni bala. Petrača je ljubeznivo pozdravila in zavila mimo zadnje hiše na pokopališče, kjer je na Rokovem grobu prižgala lučko, lučko ljubezni in zvestobe.

ravno toliko, kakor potrditev po ministrstvu in zvezni vladi, ki je v trenutku zopetnega prevzema oblasti na Koroškem in Stajerskem prevzela tudi vse od deželnih vlad sprejete zakone in odredbe.

Na tej podlagi je šolska odredba polnopravno obvezna tako za šolsko oblast kakor tudi za učitelje. Le politično nezreli elementi, elementi, ki današnjih političnih prilik nočejo ali pa ne morejo doumeti, se bodo tudi vnaprej zaganjali v dvojezično šolo in to brez vsakega izgleda, da bi uspeli.

Tekom zadnjih mesecev sem imel priliko razgovarjati se z različnimi učitelji, ki pripadajo prav vsem strankam, ki pa deloma niso vključeni v stranke. Pri vseh sem našel potrdilo, da je pot, katero nakazuje šolska odredba za dane prilike pravilna, da pa je potrebno, da šolska oblast pazi, da se bo odredba tudi v vseh svojih delih točno izvajala. Vsi učitelji brez izjeme so naglašali, da si ne želijo politiziranja v šolo, marveč miru, katerega potrebujejo oni sami in tudi otroci za resno delo v šoli, ki bo mladino usposobila za trezno in resno delo tudi v življenju.

Zelo pazno sem v zadnjih letih tudi zasledoval uspehe učencev, ki so prišli z dvojezičnih šol k sprejemnim izpitom na gimnazijo. Ugotoviti moram z vso odločnostjo, da so ti učenci, ki so prišli z dobro vodene dvojezične šole, že pri sprejemnem izpitu odrezali najmanj tako dobro kot učenci, kateri so posejali nemške šole. Če pa se je eden ali drugi učenec pri takem izpitu ponesrečil, tako velja to za nemške in dvojezične šole v isti meri.

Narod sam pa je zelo trezno odgovoril na gonjo od strani VdU-ja in njegovih prijateljev.

Pred seboj imam poročila iz raznih krajev. „Mase“ naroda so se odzvale temu pozivu. V Skoficah je bilo na protestnem zborovanju proti dvojezični šoli 11 ljudi, v Gozdanjah menda kakih 35, v Borovljah za tri cele mize, v Tinjah 15, v Rožku 7 VdU-jevcev in pet drugih radovednežev. Velikovec se je nekoliko bolje postavil. Govorili so menda res sami „strokovnjaki“, ki o šolskih prilikah nimajo najmanjšega pojma.

V zvezi s to gonjo vam morem svetovati le eno. Mirno kri! Časi so prenesni! Ne pustite se razburjati od nikogar, pač pa pozorno sledite, da se predpisi šolske odredbe izvajajo v polni meri, edino to bo v korist vašim otrokom.

Starši! Vaša skrb naj bo, da daste otrokom močno opremo v življenje. Taka oprema pa pri vsem, kar smo v zadnjih letih doživeli, ni in ne more biti koš denarja, marveč so to jekleni značaji, fantje in dekleta, ki nekaj znajo. Če bodo znali dva jezika, bodo za dva moza veljali in bodo razvoj časa tudi lažje trezno in pravilno presojali.

To je nasvet, ki ga dam kot učitelj in družinski oče!

Dr. Joško Tischler

Z. I. M:

Zvesta seca

23.

Prazno je bilo v hiši po Rokovi smrti. Edino otroci so ji dali življenje, mati in gospodinja sta bili tihi, čisto za-verovani v delo in skrb.

Jozej je prvokrat oral. Želja, ki jo je bil izrekel ateju, se je prehitro izpolnila. Potegnil se je bil v dolgega fanta, čisto ateju podobnega. Dekleti sta pridno pomagali, po svojih šibkih močeh, mama ju je bila vesela. Le Roki je še užival brezkrbno mladost, kajti ni še toliko razumel izgube očeta.

Neži je bila nepopustljiva in neutrudljiva. Še noči je žrtvovala za delo na polju. Kolikokrat ji je bil mesec dobrotni svetilnik, ki ji je delal tudi družino ob postavljanju snopja, obiranju sadja in podobnih opravilih. Vse je moralo biti narejeno še pred zadnjim časom. Prav nič ni Rutarjev grunt zastajal za drugimi gospodarstvi.

Mlinarjev Hanzej pa ni mogel biti več prvi pri setvi, kajti kot najmlajšega, so ga poslali v Celovec v šole. Ko je prišel domov, je zelo veliko vedel po-

Čez par let si je spet nekdo upal vprašati po vdovi Rutarici. Tega je šaljivo zavrnila, da ji bo že sneg pobelil lase in bi bolj pasala v grob, kakor pa pred poročni oltar.

Gospodarstvo je lepo vodila. Z nasveti ji je mnogo pomagal možev brat Gregor, varuh mladoletnih otrok. Sama je pridno naročala Mohorjeve knjige in iz njih črpala duhovne hrane in koristnih nauk. Tudi vsi otroci so bili navdušeni za knjige. Mama je bila zadovoljna z njihovim napredkom. Ob nedeljskih popoldnevih, na paši in pozimi zvečer je dobra knjiga bila najboljše prijateljica njenih otrok. Vsak po svoje so si izbirali branje. Jozi je posebno rad bral gospodarske, sadjarske in podobne knjige. Mojcijo so zanimale kuharske bukve in lepe povesti. Rezi pa je segala najraje po potopisih in opisih tujih in domačih krajev. Vedela je za vsako večje mesto celega sveta. Zemljepis in zgodovina sta pri-tegnili vso njeno pozornost. In Roki? Oh, ta je še bral povesti iz turških časov. Hodil je k dedu v Kocjanco in tam ure in ure poskušal kajke in pri-povedke. Iz tega namena je obiskoval tudi staro Čabince v Kvajah, da mu je pravila iz starih časov.

(Dalje prihodnjič)

ZOBNA GNILoba

V št. 31 „Našega tednika“ je bil na 4. strani objavljen članek pod naslovom „Nervozno srce“. V članek se je vrnila neljuba pomota, ki kvari smisel. V 11. vrsti drugega odstavka bi se moralo namesto... splet avtonomnega ožilja pravilno glasiti „splet avtonomnega živčevja“, kar naj izvolijo bralci vpoštevati.

*

Zobna gniloba, latinski „Caries dentium“, je neki uničevalni proces v zobnih plasteh, ki obstoje iz snežnobe in blesteče sklenine, (n. „Der Schmelz“), nadalje iz cementsa in zobovine ali dentina. Čudno je vendar, da se ta bolezen vedno bolj širi, čim bolj se širi omika in splošni napredek v življenju človeštva. Kot glavne krivice za nastanek zobne gnilobe navajajo razne kisline, na drugi strani zopet sladkor itd. Nekateri vidijo vzrok v slabi negi zob, drugi zopet v napačni prehrani.

Ako pogledamo med živalstvo, vidimo, da imajo živali mnogo bolj zdrave zobe, kakor pa ljudje. In ravno tako nam je znano, da človek iz prastare dobe ni mnogo trpel na slabih zobeh. Tukaj mislimo seveda na človeka iz one davne dobe, ko je užival hrano še nekuhanjo in čisto naravno brez raznih umetnih začimb in dišav. Iz tega bi lahko sklepali, da je surova, nekuhana hrana za zob neškodljiva ali drugače rečeno, da morajo biti v surovi hrani vendar neke snovi, ki so potrebne za zdrav razvoj in zdravo ohranitev zobovja, ki pa pri kuhanju izpadejo, ker jih vročina uniči.

Razni raziskovalci in zdravniki trdijo, da je zobovju mnogo bolj prikladno, ako hrano dobro grizemo oziroma ako uživamo tako hrano, ki zahteva od zobovja precejšnjega dela ali napora. To pa je potrebno navadno pri surovi hrani, posebno pri sadju in solati ter prekajenem mesu. Med nesurovo hrano pa je kmečki kruh tisti, ki daje zobovju precej dela oziroma mletja, medtem ko so skoraj vsa kuhana jedila tako rahla in mehka, da nimajo zobje nobenega napora pri svojem delu, ampak morajo pri taki hrani počivati in lenariti! Lenoba pa je, kot povsod v življenju le — gniloba, ker ima svojo resničnost tudi pri zobeh. Zakaj imajo zveri ali pa psi in mačke tako lepe, bele in zdrave zobe? Najbrže radi trdega grizenja žilavega mesa, kit in kosti, tako da bi človek mislil, ako gleda psa pri njegovem poslu, da si bo polomil vse svoje zobe pri hrustanju trdih kosti. Toda nasprotno se zgodi. Kosti, ki jih je dobil, so vse zdrobljene in pohrustane, a pasji zobje so beli in čvrsti kot poprej. Mnogokrat imamo priliko, opazovati ljubko verčico, sedečo na veji, s kakšno lahkoto in hitrostjo si izbrusi špranjo v notranjost trdega oreha ali lesnika, da pride do sladkega jedrca. Ako bi tega ne delala in bi se preživljala samo z mehko hrano, bi kmalu obolela na zobovju, kar bi jo privedlo dokaj hitro do gotovega pogina.

Vsa takšna in podobna opazovanja nam potrjujejo, da le zadostno in trdo uporabljanje zobovja ob grobi hrani obvaruje zobe pred gnilobo. Tu se nam zdi zelo važno, da opozorimo še na nekatere posebnosti. Dandanes vidimo lahko povsod, kako malo se ljudje brigajo, dali je jed prevroča ali pa prehladna. Kamorkoli nam moderna in prosvetna doba odpira svet, povsod vidimo že moderne hladilne naprave, ki so za svežost in nepokvarljivost hrane in pijače velikanske koristi! Kakor pa ima vsako dobro tudi svojo slabo stran, tako je tudi s to „novotarijo“. Vsak človek ljubi v poletnem času ohlajeno pijačo. Toda danes dobimo že skoro povsod, posebno pa v mestih, ledeno-hladno pijačo in tudi sladoled. Gotovo pa ne more ostati brez slabih posledic, ako prejme tople želodec vase neankrat ledeno-hladno pijačo, ko je njegova temperatura nekje pri 36 do 37 stopinj toplote!

In nič manj občutljiv ni zob, preko katerega se razlije ledena pijača! Enako je z vročo pijačo. Mnogo je ljudi, ki z naglico srebajo skoro še vrelo juho! Tu se nehote spomnimo na neki izrek, kadar govorimo o človeku, ki se obotavlja nekaj izvršiti, češ, da „hodi

kot maček okoli v re le kaše“. Ako postavite pred mačko skledico vroče kaše ali vročega mleka, se ne bo nikdar zgodilo, da bi se opekla, tako previdno se bliža skledici. In nikdar ne bode doživela, da bi se dotaknila kaše ali mleka, dokler se ni ohladilo, in če je še tako zelo lačna! Tako dela „neumna“ žival, a „pameten“ človek, ki ima slaven naziv „homo sapiens“, dela narobe! Tako ali pa zato ima neumna žival zdrave zobe, pameten človek pa gnile.

Z vprašanjem zobne gnilobe se pečajo v zadnjih letih razni strokovnjaki v mnogih svetovnoznanih medicinskih zavodih. Po njihovem mnenju nastane zobna gniloba tako, da se neka vrsta bakterij vrine v organske substance že prej omenjenih plasti zoba, namreč v sklenino, cement in zobovino. Ko uniči sklenino, pride na vrsto zobovina, kjer najdemo bakterije svojo pot skozi kanalčke v zobni mozeg ali zobno pulpo. Takšno mnenje nam zopet potrjuje pravilnost prej omenjenih vzrokov, ki so krivi nastanka zobne gnilobe. Kajti razne bakterije dobe svojo razdiralno silo le v takem okolišču telesa, ki je radi poškodbe, prehlada ali katerega koli vzroka postal manj odporen napram

njim. In tudi zobna stena, pa bodisi da je trda kot granit, je živo telo in je ravno tako podvržena napadu klic ali bakterij kot vsak živi košček organizma!

Po mnenju profesorja dr. B. Gottlieba — ki živi in deluje v Teksasu, v Združenih državah Amerike in ki je nekdanji učenec dunajske univerzitetne zobne klinike — je možno nastopiti proti zobni gnilobi le na ta način, da za premo omenjene kanalčke dentina in tudi druge razpokline. Na ta način onemogočimo prodiranje bakterij v notranjost zoba. Na ta način impregniramo takorekoč zobno organsko substanco! Kemične raztopine, ki služijo kot impregnacije, so za zobe popolnoma neškodljive in tudi ne izpreminjajo barve zoba. Po Gottliebovi metodi je mogoče uporabljati njegovo sredstvo kot obrambno sredstvo še pri zdravem zobovju, ki traja eno do dve leti pri odraslih, pri otrocih pa do enega leta. V starosti šestih in dvanajstih let je nujno potrebna impregnacija kotnikov šestletnikov in sicer dva do trikrat letno. Isto je važno tudi za sklenine proste zobne vratove pri starejših ljudeh in sploh pri onih, ki jim je cement že dobro vi-

den. Tudi pri občutljivem dentinu je impregnacija priporočljiva, enako tudi pri vsaki zobni votlini ali kaviteti in pri vsakem za zobno krono že obrušnem zobu.

Sredstvo, ki ga uporablja dr. Gottlieb, se imenuje „Nakkanol“, ki ga pa doslej še ni bilo mogoče dobiti v Avstriji. Posrečilo pa se je nekemu laboratoriju na Dunaju, sestaviti neko drugo sredstvo z istimi uspehi pod imenom „Alorol S 20“, ki so ga preizkusili na dunajskem vseučiliščnem zobnem zavodu. V promet je prišlo pod zaščitnim imenom „Dentikar“.

Impregnacijo zobov vrše tako, da kratkoma namažejo zob z raztopinami „Alorola“ po predpisu, priloženem v zavoju „Dentikarja“.

Kakor smo poprej z neko skepsjo opazovali zdravljenje zobne gnilobe z neko raztopino natrijevega fluorida, ki bi naj uničila bakterije v ustih in s tem preprečila gnilobo, tako gledamo tudi sedaj na to najnovejšo metodo. Kajti pri nastanku zobne gnilobe imajo svoje prste vmes najbrže še razni drugi činitelji, predvsem telesna konstitucija, slabokrvnost ter razne abnormalnosti notranje sekrecije, ki po notranjih poti vplivajo uničevalno na rast in zdravje zobovja, kot se to dogaja tudi pri slabi rasti las.

Šele bodočnost bo pokazala, kakšno sodbo bo izrekla temu zdravlilu večletna preizkušnja! Dr. K.

Slovo od Koroške

Težko je oditi od tistega, kar ljubiš. Pet let skoraj si pestoval, kar si ljubil že nekoč in nanadoma moraš zamahnuti z roko in oditi.

Vedel sem, da me čaka ta pot z neznanimi ovinki. Pa sem jo odlagal, dokler ni stopila predme. Tedaj sem te poslednjič obhodil, zemlja koroška. Pri Gospe sveti sem bil in sem klečal pred Modestovim grobom. In ob sliki tam na steni sem se spomnil ogrskega obleganja in Puntarja Matjaža. In sem stal pred cerkvijo in mi je bilo, da sem nekaj pozabil, kar ne morem več najti. Tako je človeku, ko mu je žalost v grlu.

In k vojvodskemu prestolu sem šel. Siv kamen je za železno ograjo. Ograjena pravica! Pastir je pasel krave okrog nje in z zaprtimi očmi sem ga slišal, ko me je nemško vprašal, kaj bi rad. Jaz pa sem z zaprtimi očmi videl svobodnega kmeta v prtenih hlačah, ki se ne boji vojvoda, ki sedi na kamnu.

Pa to je bilo nekoč...

In potlej sem šel za Ziljsko Bistrico, da se poslovim od Podlipnikovega rodu. Požobal sem z mrtvimi pri cerkvi in z gospodom Antonom sva govorila. In Ana mi je postregla po koroško. In za slovo mi je natresla sadja za moj drobiž.

In stal sem ob cerkvi in videl Dobrač, Ojsternik za menoj je bil lepo zelen in na planini je bilo žegnanje. Ravno tisti dan. Lep dan je bil in sonce tako razkošno kakor bi ga z jerbasi sipali spod neba. To svetlo koroško sonce.

In tisto uro sem videl čez Rož in Podjuno. Peco sem videl in pri sv. Katarini sem gledal skozi lino na Božji grob. Pliskanje koroških jezer sem čutil in s solzami v očeh sem se spomnil, kako so mi nekoč Morijeve mama v šmihelu odrezali kos kruha.

Zdaj je vse samo še sladek spomin.

Odhajam. Daleč nekje je svet, kamor grem. S seboj nesem škatljo prsti z očetovega groba — grenko kapljo — in svetel spomin na koroško zemljo.

Saj je tako majhen svet, če ga merimo z ljubeznijo. Vse vas pozdravljam! Znane in neznane. Bog z Vami!

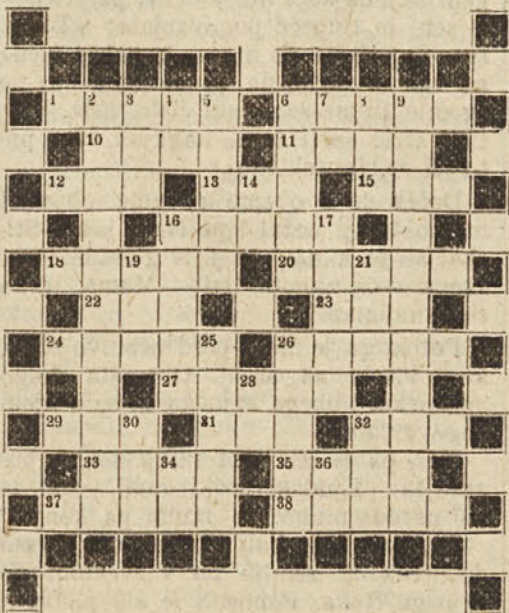
In s teboj, zemlja koroška! S seboj te nesem kakor rože, kakor pesem, ki so mi je zapeli pevci zadnji večer pod oknom. Lepa je bila, Miha! Hvala Ti zanj, France. Vsem hvala!

In tebi hvala, Koroška, za vse, kar si mi razodela.

MAUSER KARL

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka „Za razvedrilo“

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 pečina, kamenita gmota; 6 mesto v Srbiji; 10 prijetnega okusa; 11 sladkovodna riba; 12 dolgo-

prstnež; 13 mednarodna begunska organizacija; 15 kratica za „Katoliško tiskovno društvo“; 16 ptica roparica; 18 znana celovška pekarna; 20 glavno mesto Grčije; 22 prvi dve črki sta enaki, tretja je samoglasnik; 23 lepilo, klej; 24 žensko krstno ime; 26 pega, nedostatek, zaznamovanost; 27 gorovje v sev. Afriki; 28 nadležne živalice; 31 ženski glas; 32 kratica za izraz „overovljeno“; 33 del človeškega telesa; 35 ženski okras; 37 žensko krstno ime; 38 pozitivni električni pol.

Navpično: 2 še živeči slovenski pisatelj; 3 ženski glas; 4 pevka nota; 5 pozdrav ob slovesu; 6 znamka avtomobilov češke produkcije; 7 stara oblika veznika; 8 plemenska žival; 9 slovenski pisatelj in dramatik; 14 izraz pri kartanju; 16 prometna žila; 17 gorovje kot pri 27 vodoravno; 19 življenjska tekočina; 21 prisega (nemški); 25 napad; 26 mati po češko; 28 dva enaka soglasnika; 30 električni delec; 32 moško ime; 34 dva soglasnika, ki sta često skupaj; 36 veznik.

Nekaj o higieni

Beseda „higiena“ je nastala iz grške besede „higiós“, kar pomeni zdrav. Torej ni značila beseda „higiena“ toliko kot „nauk o zdravem načinu življenja“.

Ako pomislimo, koliko nevarnosti za človeško zdravje preti človeku v življenju, je res čudo, da se še marsikomu posreči, prebroditi vse te ovire in se dokopati do čistilne starosti. Največ nevarnosti je pač tam, kjer vlada revščina v hiši ali pa je ljudstvo še na nizki kulturni stopnji. Pri imovitejših slojih in pri ljudeh, ki so dostopni za pouk in izobrazbo, pa postane higiena že razumljiv pojem sam od sebe.

Poglejmo si otroka v revni hiši ali pa na kmetih. Komaj je izlezel iz pleč, že poseđa po tleh, bodisi kje pod klopjo ob peči ali pa pod mizo, kjer kobaca po vseh štirih. Na rokah in nogah ima pa že tudi dobro vidne odtiske nesnage, ki vlada po takih tleh. Nemaša še ni dolgo od tega, da je sedel ob peči ali za mizo človek, ki je kajšal in seveda tudi pljuval po tleh. In ne samo to, morda je bil dotični tudi jetičen, kar se žalibog neredko dogaja in so bili v pljunkih najbrže tudi bacili jetike. Pa tudi, ako je še srečno odnesel svojo kožo in se ni nalezal jetike, je še vendar možno, da se ga loti kakšna druga bolezen kot krastavost ali gliste, ki tako mučijo otroke in jih slabe.

Iz tega torej sledi, da ne smemo pustiti otroka plaziti se po nečistih tleh. Ako se pa to le včasih zgodi vsled ne- previdnosti svojcev ali po nesreči, tedaj je treba otroka takoj temeljito umiti, posebno prste, saj je znano, da takšen otročič vtakne vsak predmet v usta, ker presodi vsako stvar z ustmi in ne z rokami in očmi kot je to pri odraslem človeku. Ljudi pa je treba neprestano poučevati, da se naj vendar odvajajo pljuvanja po tleh. Toda ne samo po raznih javnih lokalih, čakalnicah in sličnih prostorih, temveč tudi pri sosedih na vasi in ravno tako v svoji lastni hiši naj bi ne pljuvali po tleh! Da kaj takega dela neizobražen človek, ne čudi! Pač pa je čudno, da se najdejo take slabe navade — akoravno zelo poredko — tudi pri inteligentni. To pa se zgodi samo iz lenobe, ker se mu ne ljubi napraviti par korakov do pljuvalnika ali pa iz skoposti, da bi ne pomazal prehitro svojega žepnega robca...

(Konec prihodnjic)

Pozdrav iz Španije

Udeleženci tretjega ideološkega študijskega tečaja zveze slovenskih katoliških visokošolcev v Madridu pošiljamo vsem koroškim Slovincem prav lepe pozdrave.

Madrid, 8. avgusta 1950.

Pri nas na Koroškem

CELOVEC

Slovenska služba božja je vsako nedeljo ob pol devetih v starem bogoslovju (Priesterhausgasse).

Mohorjani priglasile se za knjižni dar Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1951.

CELOVEC

Zvezni predsednik dr. Karl Renner je te dni podelil deželnemu šolskemu nadzorniku dr. H. Schwendenweinju za njegove posebne zasluge pri obnovi srednjega šolstva častni naslov „Hofrat.“ Čestitamo!

ŠMIKLAVŽ OB DRAVI

Nekaj naše kronike: 1. majnika je obhajala naša praznik, katerega praznujejo druge fare navadno vsakih 10 let enkrat, naša pa je imela to prednost, da ga je praznovala po dolgih 57 letih, namreč birmo. Vse je bilo zato praznično in sončno, in saj je bil tudi prvi maj. In upamo, da bo videl še sedanji rod birmo v naši fari, da bomo bolj deležni razsvetljenja in moči svetega Duha.

Smrt je letos pobrala že šest starih oseb iz naše srede, 455 let so preživeli vsi skupaj, vsi bi mogli pripovedovati o svojih križih in boleznih: iz Drave Štefanova mati. Hanžl nov in Wuttijev oče, iz Krošič Šejslnov oče, iz Vognjega polja Maškova mati in iz Brda Treiberjeva mati. In še so pokopali k nam Karla Čedemnik-a, ki se je pri beljaških Toplicah z motorjem smrtno ponesrečil.

Porok smo imeli tudi že precej, ena je hotela biti bolj vesela in razigrana kakor druga.

Sončno Brdo ob Baškem jezeru se vsako leto pripravlja za sprejem tujcev, obnavlja hiše in vile. Letos pa smo še cerkvico sv. Andreja popravili, da je dobila pod večšo roko g. Lukasa Arnolda lično notranjost, da je zadovoljila tudi okus tujcev, ki so vajeni videti kaj večjega in lepšega. Cerkvica diha spet duha, ki ga so ji dali predniki brez tuje in nepotrebne navlake.

BILČOVS

Cerkveni semenj (žegnanje) je bil v Bilčovsu minulo nedeljo.

Po opravljenih cerkvenih slovesnostih je ob lepem vremenu in jako dobrem obisku nudila Ogrizova gostilna ljudem to, kar si želijo. Prvorstno pihačo, dobro hrano in godce, da jih daleč na okoli ne najdeš. Pri vseh mizah, ki so stale za ta dan v sencah oreha in jablan, je vladala zares židana volja, ki se je do 2. ure zjutraj tako stopnjevala, da smo nazadnje videli plesati tudi takšne, ki po navadi sploh ne plešejo. Zadovoljen je bil gotovo vsakdo: gost, godci in ne nazadnje gotovo tudi gostilničar.

KRAJE PRI SVEČAH

Kot vsako leto smo se tudi letos z veseljem pripravljali na semenj. V četrtek pa nas je žalostno presenetila vest, da se je ponesrečil zidarski mojster Matija del Fabbro. Nič hudega sluteč, je na Bistrici prisedel v tovorni avto, kjer se je že peljal njegov sin in voznik. Po čisto kratki vožnji so se duri ob železniškem prehodu nenadoma odprle. Mojster Žavnik je omahnil na tlakovano cesto ter dobil smrtno poškodbo. Rajnega smo ob veliki udeležbi v soboto 26. avgusta spremili na pokopališče v Svečah.

Žavnika so poznali po vsem Rožu in po celih Gurah. Rad je ustregel in pomagal ljudem. Naj rajni v miru počiva, ostalim sorodnikom naše iskreno sožalje.

ŠT. RUPERT NA MAČAH

Tujec, ki pride na Mače, se po zelo razpotegnjeni vasi zastoni ozira po cerkvi. Pa jo imamo na Mačah, samo zelo skrita je. Legenda utemeljuje njen nastanek na sledeči način: Na nekem

grofovskem lovu lovci nikjer niso mogli najti vode. Eden izmed teh, ki je bil posebno žejen, je napravil obljubo, na mestu, kjer bi našel studenec, sezidati cerkev. Na robu pri Kališniku so sedeli lovci ravno pri mavžni, ko je prihitel mimo srnjak in tekel v grapo. Žejni grof je hitel za njim in res našel studenec mrzle vode. Ko se je napila žival, je še sam utešil žejo. Obljubo je izpolnil ter sezidal cerkev nad studenčkom, posvečeno sv. Rupertu.

Ljudje pravijo, da je ta voda posebno dobra in zdrava. Zgodovina pravi, da je cerkev že zelo stara, saj je bila prvotna zgradba zidana l. 1391 in so jo celo Turki l. 1478 ali 1483 oskrunili. V nedeljo, dne 27. avgusta, smo obhajali slovesno pranganje v gozdnem zatišju. Mešani zbor iz Sveč je skrbel za počastitev sv. Rešnjega telesa.

Semenj so nekateri nadaljevali pri domačih v Krajah in na Mačah, drugi pa v gostilni pri Andrejevcih.

Poročati pa moramo tudi, da je v soboto preminul po dolgem trpljenju Valentin Wantschou. Naj mu bo lahka domača zemlja!

NA DELO!

Z mesecem septembrom hočemo spet začeti z aktivnim prosvetnim delovanjem. Zlasti v jesenskih, zimskih in pomladanskih mesecih poživimo kulturno delo na vasi! Telo potrebuje hrane; kmet spravlja svoje pridelke v žitnice, da bo preskrbljen za zimo. Tudi duh mora dobiti za svoj podvig duhovnega hraniva. Zato bodo skrbale prosvetne prireditve. Seveda je tudi za to delovanje, kakor za vsako drugo delo, potreben napor. Vendar bo ta bogato poplačen ob lepih uspehih in zavesti, da smo storili nekaj za narod in ljudsko izobrazbo. Kakor telo brez dela telesno in duhovno propada, tako tudi narod, ki ne napreduje, se kulturno ne udejstvuje, polagoma propada.

Vabilo

na 1. prosvetni večer, ki bo v soboto dne 2. septembra 1950, točno ob 8. uri zvečer v prostorih Mohorjevega doma (Viktringer Ring 26) v Celovcu.

Večer bo združen s proslavo 150 letnice rojstva škofa Antona Martina Slomška.

Razvedrili se boste ob petju „Koroških Slavčkov“.

K udeležbi pristočno vabi vse koroške rojake, zlasti v Celovcu biva-joče Slovence.

KULTURNI ODSEK NARODNEGA SVETA

RADIŠE

Pred kratkim smo pokopali ob lepi udeležbi ljudstva vzorno mater, Ano Rogaunig, p. d. Rumpelnik, verno in pridno ženo dolgoletnega cerkvenega ključarja. Več let je bolehal in tako je umrla v najlepših letih, komaj 53 let stara. Bila je najboljša mati sedmim otrokom. Med vojno je bil eden težko ranjen, prišel je domov, kjer je umrl in je tukaj pokopan. Letos je tudi umrla njena mati, tako da je preživela še to veliko žalost.

Pogreb je šel od domače hiše na pokopališče v spremstvu velikega števila ljudstva, ki je globoko sočustvovalo z dobrim možem in s številnimi otroci. Poslednjič so jo nesli mimo očetove hiše. Vodili so pogreb trije preč. gg. duhovniki: prošt iz Podkrnosa, g. Lenart Trabesinger, provizor v Medgorju, g. Janes Lampichler, in domači župnik, g. Ludvik Jank. Poslovilni govor je imel g. prošt. Razvil je misli o vzvišeni nalogi matere in o materinski ljubezni. Veliko je trpela, da je spravila toliko otrok na noge. Povžila se je počasi kot sveča, toliko je delala in skrbela za družino in dom. Vedno je nase pozabila, skrbela je le za vse druge. Ko je bila bolna, ni hotela biti dolgo v bolnici, da ne bi napravila prevelike stroške družini. Res, srečni so otroci, ki imajo tako mater! Dokler mati živi, ji je treba vsako željo izpolniti. Ranjka Ana je bila taka vzvišena mati. Naj bi našla zaslužno plačilo na drugem svetu!

RUDA

Za nedeljo dne 20. avgusta je bil sklican za poldeseto uro dopoldne na Rudi v gostilni pri škofu (Gasberger) velik shod VdU z tole označbo dnevnega re-

da: „Šolsko vprašanje na južnem Koroškem“ (Südkärntner Schulfrage) in pa „Vsiljeni jezik“ (Zwangssprache). Kot glavni govornik je bil označen na lepakih neki Bacher.

Ob 10. uri so bili v omenjeni gostilni na Rudi štirje gostje, med njimi en orožnik v civilu, ki zelo verjetno ni prišel na shod. K zborovalcem tudi ne moremo prištevati natakarič. Govornika ni bilo videti nikjer, pač pa je stal pred gostilno osebnim avto, ne moremo pa povedati, kdo se je z njim pripeljal. Mogoče pa je bilo govorniku malo neprijetno zaradi tako „velikega“ števila zborovalcev, pa se še prikazal ni.

Pozneje so prišli v gostilniško sobo, kjer naj bi bil shod, še kaki trije gostje, ki pa niso hoteli priznati, da so prišli na „veliko protestno zborovanje“, ko so videli prazno gostilniško sobo.

Verjetno v vsej ruški občini ni hotel dati nikdo drugi, kakor omenjeni gostilničar, svojih prostorov na razpolago za tako hujskaško zborovanje.

Pri občinskih volitvah je dobil VdU na Rudi še 84 glasov in enega občinskega odbornika. Danes — kakor nam izredno jasno kaže „shod“ na Rudi —, ne odobrava skoraj nikdo več hujskaške politike te družbe. Vsi si želijo že končno miru v deželi ter urejenega gospodarstva, ne pa nepotrebnega spora zaradi neke šolske uredbe, ki je v ostalem v glavnem tako le na papirju, v resnici se njene določbe večinoma niti ne izvajajo ne.

Na lepaku so napadene vse tri nemške koroške stranke, ker niso glasova-

sedaj prav prijazna, ko je že pred dvema letoma si popravil hlev in skedenj. Čip je popravil svoj hlev. Kajžr si je „zrihtal“ svojo hišico, da je kakor škaticca. Skrijar je popravljal svoje srednjeveške brloge in napravil lepo, praktično in zdravo stanovanje; ko bo končal, bo tudi ta hišica prav čedna in lepa. Fera je obelil svojo mogočno stavbo od zunaj.

Tako bi mogli od vsakega kaj poročati. Kljub tej marljivosti pa smo imeli še čas, da smo pridno nosili in pomagali, ko smo krili našo cerkev. Res vsi smo pomagali stari in mladi, ženske in moški, fantje in dekleta. To je bila pa res prava sloga, kako smo bili tega ve-

„gana vina in likerje najboljše kvalitete nudi

HANS BRUNNER

CELOVEC—KLagenfurt
Priesterhausgasse

seli vsi, ko so tako lepo pomagali vsi pri delu. Zato so nas pa g. župnik na žegnjanju letos zelo lepo pohvalili in se zahvalili vsem, ki so pomagali pri delu. Posebno lepo so se zahvalili Pruteju, ki je vodil vse delo, potem pa še našemu večletnemu ključarju Jenšacu ki se je tudi veliko trudil in žrtvoval, sploh vsem, ki so pomagali. Zato smo žegnaje obhajali bolj slovesno kot druga leta; imeli smo slovesno levitsko pranganje in sv. mašo ali kakor pravimo asistirano slovesno sveto mašo. „Tanzbodna“ nismo videli, muzike tudi ni bilo slišati, kljub temu smo bili zelo veseli in dobre volje. Torej se žegnanje lahko obhaja tudi brez plesa.

Prav slovesno smo opravili tudi drugo obletnico smrti našega nepozabnega Folteja Kaiser. Tri svete maše so bile darovane zanj. Po sv. mašah smo se zbrali pri grobu rajnega: duhovniki, dijaki, domačini in vaščani, da smo še molili za njegov dušni mir. Obletnica je imela svoj spomin tudi v tem, da smo obiskali Peco in se pri križu na Peci spominjali rajnega Folteja v molitvi. Dijaki, otroci, trije duhovniki, med njimi tudi g. župnik Picej, ki so bili prvič na Peci. Posebno žalost so občutili pa Oštrmanov oče, ko so prvič gledali strmine, v katerih je našel dobri Foltej svojo prerano smrt.

Modna trgovina

SAMONIG

nudi:

Ia ženske svilene dokolenke
v vseh barvah S 14.90

BELIAK-VILLACH
Weißbriachgasse 12

BREZA OB DRAVI

Mislimo, cenjeni bralci, da prvič najdete našo ime v Tedniku. Nekaj ožje smo vam sicer opisali lego omenjene, skromne vasi z majhno cerkvico. Natančneje vam tega pa ne moremo navesti, ker gloda od zadnjega žegnjanja težka bol v naših srcih. Po zadnjih dogodkih smo prišli nekako čisto v ozadje. Sicer smo se po končani vojni nepopisno potrudili in iskali na vse mogoče načine zveze z modernim svetom. Žrtvovali smo mnogo dela in precej šilingov, predno so nas hoteli priklopiti k zvezni mreži krasne elektrike. Le misel, da Drava blizu in mimo nas tudi za nas teče, je pospeševala naše delo.

Kar se poti tiče, je še res malo hudo, a z dobro voljo je že marsikatera „precej natrkana duša“ prišla par korakov navzgor ali navzdol in tudi mokrta v čevljih doslej še ni pozvračala smrtno bolezni. Smučati itd. se seveda še ne znamo, pa s časom nas mogoče še tudi kaka taka muha piči, ker je na svetu danes v času atomske energije pač vse mogoče.

To smo predvsem občutili na dan na-
(Nadaljevanje na 7. strani)

Pravilna reja telet

Vedno bolj prihajamo do prepričanja, da bo v bodočnosti glavni in v nekaterih krajih skoraj edini dohodek naših kmetij iz živinoreje. Ko govorimo o živinoreji pri tem skoraj vedno mislimo predvsem na govedorejo. — Uspehi v govedoreji so odvisni od raznih okolnosti in različni činitelji vplivajo na večjo ali manjšo donosnost reje goveje živine. Odločilne važnosti za čim boljši uspeh pri reji goveje živine pa je gotovo v tem, da smo mlade živali pravilno krmili in dobro oskrbovali.

Medtem ko so nekateri činitelji, ki vplivajo na uspeh v govedoreji, živali že prirojeni in na njih razvoj ne moremo nič ali le malo vplivati, je pa na drugi strani odvisno popolnoma od živinorejca, da s pravilnim krmljenjem in s pravilno rejo mladih živali vpliva na razvoj telesa in na razvoj posameznih lastnosti mlade živali.

Prvi tedni — odločilni

Živinorejci le preradi pozabljajo, da so za rast in za razvoj mlade živali ter za razvoj nekaterih lastnosti mlade živali odločilni prvi meseci življenja mlade živali. Zato mora živinorejec te prve mesece, ki so najvažnejši v življenju mlade živali, smoteno izrabiti s pravilnim krmljenjem in s pravilnim oskrbovanjem mlade živali. Ako računamo, da bomo s pritrgovanjem in z varčevanjem pri krmi mladih živali kaj prihranili, se zelo motimo in bi bil to zelo slab račun, ker bi bil tak račun v našo gospodarsko škodo. Na splošno moremo reči, da je prehrana teleta v prvem letu pravilna takrat, ako tehta tele po enem letu osemkrat toliko kakor pa je tehtalo pri rojstvu.

V prvih tednih življenja je edina hrana teleta mleko, ki vsebuje vse potrebne hranilne snovi v pravilnem razmerju in v lahko prebavljivi obliki. Važno je, da takoj po rojstvu dobi tele takozvano mlečno ali kolostralno mleko, ki je malo drugače sestavljeno kakor pa navadno mleko. To mleko očisti teletovo črevesje in ga tako usposobi za dobro prebavo. Važno je nato, da ne začnemo teletu mleko prezgodaj pritrgovati, ker bi bilo to v veliko škodo razvoja mlade živali in zato tudi v našo gospodarsko škodo. Zato naj bi vsaj 8 tednov dobivalo tele popolno mlečno hrano.

Pri tem zadenemo spet na staro vprašanje, kaj je boljše, tele napajati ali pa pustiti sesati. Sesanje je sicer naravnejši način reje, toda to je zvezano s težkočami pri odstavljanju, kar spet večkrat vpliva neugodno na razvoj teleta. Vpliva pa odstavljanje večkrat neugodno tudi na kravo, ki nato mleko zadržuje in tudi slabše žre, kar vpliva spet na zmanjšanje količine mleka. Sesanje telet bi bilo bolj priporočljivo kakor pa napajanje, ako nimamo za napajanje zanesljivih ljudi, ako imajo teleta stalno drisko in pa pri kravah privesnicah. Drugače pa je bolj priporočljivo teleta napajati.

Prvi teden

Po rojstvu je želodec pri teletu majhen, trije predželodci pa pri prebavi mleka nimajo nobene naloge. To je važno vedeti zato, da ne poizkušamo dati teletu v prvih dneh več mleka na enkrat kakor največ po en liter, ker vsebina želodca tudi ni večja. Zato pa je tudi važno prve dni teleta napajati štirikrat do petkrat na dan. Prvi dan naj ne dobi tele več kakor pa 1 do 2 litra mleka, nato po molži. Nato dobiva tele vsak dan nekaj več mleka in po enem tednu dobiva tako 4 do 6 litrov mleka na dan. Po enem tednu moremo preiti tudi že na trikratno napajanje teleta na dan.

V drugem tednu do starosti 14 dni dobiva nato tele po 6 do 8 litrov mleka na dan. V tretjem tednu zvišamo nato to količino na 8 do 10 litrov na dan. To količino pa naj nato tele, iz katerega hočemo vzrediti dobro plemensko žival, dobiva brezpogojno do osmega tedna starosti.

V tretjem ali četrtem tednu začnemo dajati teletu že manjše količine dobrega travniškega sena ali pa narezano peso. Tako se tele kmalu navadi na po-

znejšo glavno krmo in se mu začnejo tudi pravočasno razvijati predželodci. Seveda pa ne smemo misliti, da smemo že kar v starosti štirih tednov začeti zaradi sena ali pese teletu odtrgovati mleko. Mleko mora tudi v tem času še ostati glavna in temeljna krma, seno ali pesa pa je samo dodatek tej glavni krmi.

Po osmem tednu

Po osmem tednu začnemo nato polagoma namesto neposnetega mleka dajati teletu posneto mleko. To pa tako, da nadomestimo vsak teden 2 litra neposnetega mleka s posnetim mlekom, vsake tri dni torej en liter. V starosti 12 tednov je tako vsa količina mleka, ki jo tele dobiva že posneto mleko. S tem pa dobiva tele premalo hranilnih snovi in te snovi moramo nadomestiti z drugo krmo. Najboljše nadomestilo je zmečkani ali zdrobljeni oves, zmečkano in kuhano laneno seme ali moka lanenih tropin. Najboljše je, ako za vsak liter neposnetega mleka, ki smo ga teletu odvzeli, dodamo 100 gramov ali 10 dekagramov krepke krme, ki naj jo sestavlja 60% ovsa in 40% lanenega semena ali moka lanenih tropin. Pri tem pa moramo paziti, da ne damo teletu na dan več kakor 250 gramov (¼ kg) lanenega semena, ker bi drugače tele lahko dobilo drisko. Tako damo n. pr. teletu v starosti 12 do 15 tednov poleg posnetega mleka (10 litrov na dan) še 250 gramov lanenega semena ali moka lanenih tropin, 500 gramov ovsenega zdroba in 200 gramov pšeničnih otrobov.

Do starosti 18 tednov smo polagoma tudi že prenehali s krmljenjem posnetega mleka in takrat dobi tele na dan 1.5 kg do 1.75 kg krepke krme. Razen tega naj dobi tele na dan še 10 do 20 gramov klajnega apna in soli.

Po pol leta

V starosti 5 do 6 mesecev naj bi dobilo tele približno takole sestavljeno krmo: 2½ kg dobrega travniškega sena, 3—5 kg pese (oprana in narezana oziroma sesekljana), 1.75 kg žitnega

zdroba (oves in ječmen) ter 0.75 kg beljakovinske krme (zmlete lanene ali podobne oljate tropine).

V starosti 6 do 12 mesecev naj bi dobilo tele: 2 kg dobrega travniškega sena, 1½ kg deteljnega sena, slamo (kolikor želi), 8—10 kg pese, 1½ kg žitnega zdroba in ¼ kg beljakovinske krme.

Vsa močna ali krepka krmila naj dobi tele v suhi obliki ali pa malo navlaženo kot nekako kašo. Tako krmo tele boljše zgrize, dobro premeša s slino, dobro prebavi in tudi čim boljše izrabi prebavljive hranilne snovi. Zato tudi ne moremo priporočati, da bi dajali teletu krmo v obliki raznih napojev, ker so posledica take krme večkrat slabe telesne oblike, kakor vpognjen hrbet, povešen trebuh in podobno.

Ako so teleta na dobri paši, moremo zmanjšati krmo v hlevu za polovico, zlasti v tem slučaju lahko popolnoma odpade krmljenje pese.

Snaga, zrak in sonce

Da teleta dobro uspevajo in da so zdrava, morajo biti v čistem, suhem in svetlem hlevu. Če je le mogoče, naj se teleta vsaj prve tedne prosto gibljejo v koč; čim pozneje jih moramo privezati, tem bolje. Najprimernejša zračna toplota za teleta je 12 do 15° C. Najslabše za zdravje in uspevanje telet je, ako morajo živeti v temnem kotu hleva s hladnim kamenitim ali mogoče celo betonskim tlom. — Jasli, v katerih dajemo teletom krmo, naj bodo nizka, da teleta krmo skoraj pobirajo s tal, imajo pri tem povešeno glavo in napet hrbet.

Važno je, da pridejo teleta čimprej iz hleva, po možnosti že v starosti dveh tednov; seveda le ob ugodnem vremenu. S tem se živali polagoma utrdijo tako, da jih moremo tudi pozimi za kratek čas pustiti na prostem.

Prednji način krmljenja in oskrbovanja telet nam zagotavlja, da bodo živali ostale zdrave, da se bodo čim boljše razvijale in bomo imeli tako z rejo goveje živine več dohodkov.

Krompirjev hrošč

Po „Glasu Amerike“ je podal W. H. White, uradnik ameriškega poljedelskega ministrstva, vzhodnoevropskim kmetom nasvete za pobijanje koloradskega hrošča, ki ogroža krompirjeve nasade.

White je opozoril, da imajo Združene države kljub temu, da so krompirjevi nasadi v Ameriki okuženi že sto let, ogromen presežek pridelka krompirja zaradi uporabe modernih nadzornih načinov in sredstev za uničevanje mrčesa. Zaradi pravočasnih in ponovnih pregledov in ukrepov ne pomeni koloradski hrošč za ameriškega farmarja, ki prideluje krompir, nobene resne nevarnosti več.

Najprej so uporabljali zeleni volčji koren, zelo učinkovit strup. Vendar je včasih volčji koren škodil krompirjevi cimi. Uporabljali so nato arzenikovo sol, kasneje kalcijev arzenik in razna druga arzenikova sredstva za uničevanje mrčesa. V zadnjih letih so za pobijanje hrošča zelo uporabljali tudi DDT sredstvo.

Za krotitev te kuge so morali uporabljati sredstva vsak teden ali vsaj vsakih deset dni. Sredstva so uporabljali v prahu ali pa so jih uporabljali v tekočini, s katero so škropili rastline. Na manjših njivah so pobirali hrošča z rastlin tudi z roko in uničevali v milni vodi. Ameriški pridelovalci krompirja mešajo tudi strup proti koloradskemu hrošču z različnimi sredstvi, s katerimi pobijajo rastlinske bolezni. Na ta način nadzirajo istočasno bolezni in mrčes.

White je nadaljeval: „V nedavnih tednih je Sovjetska zveza obtožila Združene države, da uničujejo krompirjeve nasade vzhodne Evrope s tem, da trosijo ameriška letala ličinke koloradskega hrošča po njivah. Kot ugotovljeno pa se je pojavil koloradski hrošč v Evropi že leta 1922, ko je bilo okuženih

sto kvadratnih milj v okolici Bordeauxa v Franciji. V letu 1935 se je pojavil v severnovzhodni Franciji in v južnozahodnem kotu Belgije. Leta 1937 so o njem poročali iz Holandske. V istem letu so ugotovili manjše okužbe v Švici. V letu 1934 so ga našli v dolini Labe v Nemčiji in 1936 v Posarju ter kasneje v Hannoverju in Turingiji.“

White je svaril pred naraščanjem in širjenjem hrošča v Evropi in dostavil, da se morajo evropski pridelovalci naučiti nadzirati to širjenje, kot so to storili ameriški farmarji. Zaključil je:

„Koloradskega hrošča se lahko kontrolira, vendar je izredno težko preprečiti njegovo širjenje. Vendar kljub temu ne vidim razloga, da bi pridelovalci krompirja v Evropi ne dosegli dobrih letin, če bi uporabljali moderne metode.“

SLON ROBOT

Prebivalci naselja Thaxted v Essexu na Angleškem so skozi nekaj tednov videli vsako noč skrivnostno prikazen — tri metra dolgega in en meter visokega slona, ki se je sprehajal po temnih ulicah vasi.

Skrivnost je zdaj pojasnjena. Gre namreč za mehničnega slona. Njegovi nočni sprehodi so bili zadnji poskusi predno so ga predstavili javnosti. Ogromni slon-robot tehta več kot eno tono. Posebna naprava, ki ima za pogonsko silo motor 8 konjskih sil, omogoča, da stroj premika noge prav tako kot prava žival.

Mehničnega slona je izumil Frank Stuart. Svojo novo pogonsko napravo namerava zdaj uporabiti za novo vrsto traktorja-dvoživke, ki bo lahko vlekel ogromne tovore. Slon-robot bo vlekel tudi razne poljedelske stroje.

LETOŠNJA LETINA V ZDRUŽENIH DRŽAV

Zadnje poročilo, ki ga je izdalo kmetijsko ministrstvo Združenih držav o poljedelskih pridelkih na splošno, predvideva, da bodo pridelki skoraj na vseh področjih Združenih držav večji kot dosedanje povprečje. Zadostne padavine in ustrežajoče vreme potrjuje upanje, da bodo pridelki in krma za živino obilni.

Skupen pridelek koruze bo znašal približno 1.139.978.160 hl in bo mnogo večji kot povprečje v letih 1939/48. Pridelek pšenice cenijo na 348 milijona 740.000 hl.

Pridelek soje in sladkorne pese bo dosegel vrhunsko množino.

Nadpovprečen bo tudi pridelek ovsa, riža, sladkornega trsa, češenj in hmelja. Obilen, čeprav ne tako velik, bo tudi pridelek sena, krompirja in tobaka.

Za večino pridelkov se je donosnost na 1 ha v juliju zboljšala. Razmeroma visoko raven pridelka je pripisati večji uporabi gnojil, sredstev za zatiranje mrčesa in plevela in zboljšanim obdelovalnim postopkom.

**Slike, sveče
in verske potrebščine**
nudi:

Strokovna trgovina

A. Winding

BELJAK - VILLACH
Weissbriachgasse 3

MEDNARODNI ŽITNI SPORAZUM

Mednarodni žitni sporazum je eno leto v veljavi. Ob tej priliki je ameriško kmetijsko ministrstvo objavilo, da so Združene države v prvem letu obstoja sporazuma — pri katerem je udeleženo 37 uvoznih in štiri izvozne države — prodalo 57.143.450 hl pšenice in pšenične moke po posebnih določenih cenah.

Ta številka je manjša kot določeni maksimum, ker so nekatere države, kot n. pr. Nemčija in Kuba, pristopile k sporazumu po začetku njegove veljavnosti in zato niso izrabile vseh deležev, ki jim pristojajo. Mednarodni žitni sporazum bo v veljavi še tri leta.

BRITANSKA ŽIVINA V KANADI

Velika Britanija je poslala Kanadi 70 glav čistokrvne živine, katero bodo prodali na javni dražbi. Z izkupčkom bodo nadomestili živino, ki so jo kanadski kmetovalci izgubili pri letošnjih poplavih v dolini reke Red River.

Med podarjeno živino je mnogo krav, prašičev in ovac, ki so prejele prvo nagrado na britanskih razstavah. Med govejo živino so primerki shorthornske, jerseyjske, arshirske, herefordske, red-pollske in aberdeen-anguske pasme.

OBNOVA EVROPSKEGA KMETIJSTVA

Urad kmetijskega ministrstva za mednarodne kmetijske odnose je izvedel poizvedbe, s katerimi je ugotovil, da se je evropsko kmetijstvo po zadnji vojni mnogo hitreje obnovilo kot po prvi svetovni vojni. Ugotovljeni podatki pravijo, da se je „odvisnost držav ERP v njihovi skupnosti na področju tujih živilskih uvozov zdaj tako znižala, da je še malo višja kot je bila polovica odvisnosti v letu 1930.“

O sedanjem stanju evropske kmetijske proizvodnje ugotavlja poročilo, da je v letu 1949-50 ta proizvodnja dosegla približno 95 odstotkov obdobja 1935-39, ta odstotek pa bi bil tudi večji kot predvojna raven, če bi proizvodna obnova v Nemčiji in Avstriji ne bila mnogo počasnejša kot v drugih državah ERP; v Avstriji in Nemčiji je namreč proizvodnja dosegla samo 65 odstotkov predvojne višine. Proizvodnja v Italiji in Švici je enaka kot pred vojno, v Veliki Britaniji, Švedski, Norveški, Belgiji in Nizozemski pa je sedanja proizvodnja presegla predvojno raven.

NA ZBOROVANJIH

V hudi poletni vročini je VdU pozval narod na glasovanje proti dvojezični šoli.

V Škofičah je temu povabilu sledilo celih 11 „navdušenih“ poslušalcev in ko je eden izmed teh pripomnil, da se razumevanje naroda za „hecarijo“ proti šoli najbolje odraža v številnem obisku zborovanja, g. govornik ni vedel nič pripomniti in se je poslovil.

Na Gozdanjah so tudi razpravljali o tem perečem vprašanju. Razume se, da mora biti vse nemško. Ko pa je prisotna oseba opozorila govornika, kaj potem z nemškimi otroki v slovenskih krajih, ali naj bodo ti obsojeni, da gredo v slovensko šolo, je vedel revež samo odgovor: „To pa je zadeva deželne vlade, to pa naj ona uredi!“

V Borovljah so se v trumah zbirali okoli gostilniških miz zborovalci in vedno več jih je bilo. Ko pa so z zboro-

vanjem pričeli, so bile že kar tri mize zasedene. Res znak velikega navdušenja ali pa čas kislih kumar za visoko politiko VdU-ja.

V Rožeku pa kar navdušenja niso mogli udušiti. Sedem celih poslušalcev, vsekako velika politična razgibanost. Pa še govornik z Dunaja, to pač mora biti specialist za koroška šolska vprašanja. Vindišarjev in vindišarstva je bilo kar za pol ure. Potem pa je strokovnjak obnemogel in na vprašanja ni vedel odgovora.

V Velikovcu pa so seve pri nekoliko boljši udeležbi sklenili boj na življenje in smrt dvojezični šoli. Seve so govorili tudi le „strokovnjaki“, ki se na šolske probleme res razumejo.

Pa še celo v Tinjah so se VdU zvesti zbrali okoli mize. Dobro, da ima Lavrej precej dolge mize, sicer bi morali res dve postaviti. Tam pa je g. poslanec Feinig prodajal svoje šolsko znanje. Petnajst zvestih poslušalcev je kar z navdušenjem sledilo izvajanjem in ko so potem slučajno navzočega učitelja še pozvali, naj vendar izvajanja šolskih predpisov ne vzame tako resno, jim je g. učitelj pojasnil, da bi pač vsak pogljal hlapca, ki se ne bi pri opravljanju odkazanega dela držal danih navodil in za njega kot učitelja pa so merodajni predpisi šolske oblasti.

Udeleženec na zborovanju nam piše v tej zvezi, „šel sem tja kot pristaš VdU-ja, to zborovanje pa me je streglo.“

BLAGO ZA OBLEKE

Ischennütter

CELOVEC—KLAGENFURT
Karfreitstraße 1

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 5. strani.)

šega žeganja. Pričakovali smo — kakor vselej dosedaj — cerkvenih pevcev iz Kazaz. Tudi letos bi bili menda radi prišli, a zmanjkalo jim je v zadnjem trenutku odstava. Pevovodja se je hotel napotiti iz neznanih ali nekaterim dobro znanih vzrokov v Večno vas. Kakor smo pa sedaj zvedeli, menda ni videl ne veškega in še manj brežkega žeganja. Večani so menda peli, a pri nas je bila na žalost maša tiha. Zato objavljamo to danes širši javnosti, da se vsaj na ta način nekako odškodujemo. Prepričani smo, da bomo prihodnje leto zopet praznovali slovesno, peto sveto mašo na ta dan. Potrudili se bomo prav posebno, da pevcem po možnosti ustrezemo v vsakem oziru.

Komer še ni znano, povemo danes, da imamo že nekaj časa pri Augustinu gostilno, ki jo hočemo kmalu slovesno otvoriti. K tej slovesnosti vabimo že danes vse znance in prijatelje naše vasi- ce in pričakujemo obilne udeležbe.

HUMČE

Tudi mi se hočemo na kratko oglasiti v našem domačem listu. Žalibog ne moremo poročati veselih novic, kajti izgubili smo na precej tragičen način pridnega vaščana, Hmeličevega Hanzeja. Kakor po navadi se je napotil z orodjem na svoje delo v gozdu, od katerega se na žalost ni več vrnil. Rajni je le prehitro zapustil ta svet, da si najde tamkaj počitka in srečnejšega življenja. Humški zvočnik — „Lautsprecher“ — pa prosimo, naj drži gotovi kosček mesa za zobmi in ne presoja ljudi, katere bo sodil vsevedni in vseomogočni Sodnik; predvsem pa ne tistih, ki se še nahajajo med živimi. Hmeličevi družini in vsem žalostnim zaostalim, ki so Hanzeja poznali, izrekamo našo iskreno sožalje.

ŠMIEL PRI PLIBERKU

Zadnji teden so naš gospod kaplan kakor nanovo oživel. Letali so sem in

tja, imeli pozno v noč vaje, postavljali oder in pripravljali nekaj tajnega. V nedeljo zjutraj pa smo imeli na vsakem voglu velike lepake, ki so nas vabili na igro „Repoštev“. Serčerjeva dvorana mora biti na žeganje prosta za ples; za to so napravili oder na Poltnikovem kozolcu. Veliko dela in truda je stalo. Ta trud pa se je splačal. Igro so igrali v večini naši študentje, vsak se je pokazal v svoji vlogi spretnega in dobrega igralca. Par vlog pa so morali prevzeti drugi prosvetaši.

Repoštev je igral naš znani in spretni igralec Hansi Močnik. Gorski duhovi so mu znani že iz Petrkovih sanj. Kakor blisk je pridiral na oder in rešil uboge rokodelce. Igral je spretno in s poudarkom. Njegov nastop je siguren in odločen, izgovorjava jasna

Kvalitetno prvovrstna vina po najnižjih cenah dobite v vinski kleti

HANS BRUNNER

CELOVEC—KLAGENFURT

Priesterhausgasse

in lepa ter razločna. Urarski pomočnik. „Mi vsi trije“ je bil pa naš dobri Krtoč Pep, idealen fant, delovanje pri prosveti mu je vse. Zna se vživeti v vsako vlogo. Kar tako naprej!

Slikarski pomočnik France Božič, študent, „Za denar“, je lepo podal svojo vlogo. Kakor kaže, ima fant sploh dobre znake spretnega igralca. Že lani smo ga videli kod Hinkota na odru pri igri „Luč z gora“. „To bi bilo čisto prav“ — Radarjev Hansi iz Rinkol je prvič pokazal, da zna dobro igrati komedianta. Leo Kral pa je podal skopušnega, pokvarjenega, zlobnega gostilničarja prav izvrstno. Veliko smeha je vzbujal študent Srienčev Lorčej, ki je podal čuvaja šolna. Res lepo je prikazal pijanca v njegovi veliki žeji. Naš dobri Emil David pa je imel križe s paragrafi in ohranil resen obraz pri smešnih odgovorih zatožencev. Postranski vlogi sta podala Petrček in pisec Dolganč, Koprivnikova študenta Nac in Francej.

Kozolc je bil popoldne in zvečer lepo zaseden. In smo g. kaplanu, stari in mladi, za to lepo smešno prireditev prav hvaležni. Brez muzike in plesa smo se na žeganje po mastnih „prat“ prav iz dna duše nasmejali. In tako nam žeganje ni moglo škodovati. Smeh je zelo dober, posebno pa še za prebavo. Sploh je smeh zdrav, in ljudje bi bili veliko bolj zdravi, če bi se več smejali.

PODJUNA

21. avgusta je bila pri nas vesela „ojscet“. V zakon sta stopili Zagov Francelj in Cidejeva Zofka, oba naša vaščana. Oba sta še mlada kot salata. Kot ob vsakem takem dogodku, je bila tudi to pot vsa vas v prazničnem raz-

položenju. Poroka je bila kar v domači cerkvi na hribčku pri svetem Janezu. Še kar lepo je bilo.

Po poroki so šli svatje kot običajno k Stefanu, kjer so se pošteno povesečili. Drugi smo prišli na okna kmalu potem, ko je „fantovsko“ sonce pokukalo izza Pece, da smo povečali slavje in prišli na svoj račun. Ko je „fantovsko“ sonce zahajalo in prišlo ta pravo na nebesni svod, smo jo tudi mi mahnili vsak na svoj dom. Mladima zakoncema želimo v novem stanu obile sreče.

Že dolgo temu je, kar smo postavili na sredi polja transformator in tudi v hišah pripravili vso napeljavo, z upanjem, da nam bo kmalu zasvetila elektrika in da bo enkrat za vselej odbrenkalo petrolejkam. Pa čakamo in čakamo in nič ne pričakamo zgleda tako kot Avstrija na državno pogodbo. Potrpljenje je božja mast — pravijo — a gorje tistemu ki se z njo maže. Mi sedaj to občutimo.

KOTMARA VAS

Višarski romarji se odpeljejo v soboto 2. septembra ob osmih od pošte v Kotmarivasi z avtobusom.

GLINJE (ŽDOVLJE)

Ždovljaska podružnica se je postavila... kar pomlajeno izgleda, ko ima močno zvezano zidovje, novo mecesno steho in še stolp je dobil novo obličje, ker je bilo staro obličje že razcefrano. Še klobuk mora dobiti nov... pa bo kakor fant od fare. Pa takšen klobuk je draga stvar. Bogatih stricov v Ameriki pa nimamo. Ker stolp ne pozna mode kakor naša dekleta, bo še s staro streho zadovoljen par let. Če bo do tedaj več zlatih sre... bomo pa še petelina na vrh strehe pozlatili. Zaenkrat je še zarjavel.

20. avgusta smo v Ždovljah prangali. Kar lepo je bilo, dovolj ljudi, lep red, sončno vreme, lepo moško petje pri pranganju in sveti maši, streljanje s topi.

Koliko otroških in odraslih ust je pa nato grizlo sladkorčke in „šteje“, koliko je bilo žeje pogašene, koliko podplavov pri plesu strganih, koliko je na keglšču šlo denarja iz roke v roko, ne vemo. „Ja nče di, če kugva leti. nče di, če se parček vrti, nče di, ko se žeja gasi, nče di, sladko ji diša pa le di, denar, denar se šeši.“ Ali ni tako?

PERILO - OBLEKE

ter blago za letne in zimske obleke za moške in ženske kupite najceneje v trgovini

MAGNET

V PLIBERKU

Karel Mauser:

Mrtvi rod

IZVIREN ROMAN IZ ZILJSKE DOLINE

40.

„Kakor vi nekoč pred leti,“ je strupeno udaril Foltej.

Podlipnik se je pogljal za njim.

„Vprašujete, ko ste Greto obsodili že takrat, ko v meni še misli ni bilo. Sram vas bodi, Zlomili ste me samo enkrat. Zdaj lahko ležite v kamri. Mene ne boš več. Vajeti so moje.“

Preden se je Podlipnik zavedel, je bil Foltej na vrhu. Položil je zibel v kot, nanosil cunj iz banke in pokrnil prazno zibel čez in čez.

Škoda rož na zibel, škoda velikega rdečega srca.

Na vrh je slišal Foltej težko očetovo sopenje.

*

Boj med Podlipnikom in Foltejem se je zaostрил. Oba sta čutila, da se bijeta v isto smer in vendar sta se zagrizeno borila drug proti drugemu. Foltej je vedel: Oče hočejo zagrabit pot, ki bi se morda nekoč odprla za poganjek Podlipnikovega rodu, ki je zdaj izven njega.

Podlipnik je vedel: Foltej se ne da

oprati kakor nekoč. In če bi prišlo do tega, da bi Podlipnikova hiša ostala brez gospodinje, Foltej bo šel ponjo v Tirole. Po Kočarjevo.

Oba sta se bala istega: da bi rod ne umrl, ne usahnil, ne strhlenel.

In vendar sta se med seboj bila na žive in mrtve. Nič več prikrito, zakaj Podlipnika je prazna zibel na podstrešju žgala v dno duše.

Greta je stala izven borbe, čeprav je bila središče. Foltej je videl, da je z duhom nekje daleč, da je v hiši samo še s svojim belim obrazom.

Odkar se je vrnila z Višarij, se je spremenila. Ni sicer mogla skriti, da trpi v sebi, Foltej jo je preveč poznal, toda na zunaj trpljenja ni pokazala. Pred Podlipnikom sploh ne. Pred Foltejem se je včasih za hip odprla, toliko, da se je najtežji gnoj izcedil iz rane, pa se je spet koj zaprla in se z velikimi očmi zastrmela po hiši.

Vedela je, da se Podlipnikov rod bori za življenje, ki mu ga ona ni mogla prineesti. Nikoli ji v dekliških sanjah ni prišlo na misel, da bi to zanj moglo pomeniti konec. Ljubila je Folteja, ker je bil Foltej, tudi zato, ker je bil Podlipnikov, dalj ni mislila. Zdaj, ko je gledala zagrizeno borbo med Podlipnikom in Foltejem, je zaslutila, da so bile njene dekliške sanje otroške, premajhne

za Podlipnikovo hišo. Podlipnikov rod ni spraševal po ljubezni, srce mu je bilo nekje daleč, Podlipnikov rod je hrepenel samo po življenju.

Razočaranje jo je pritisnilo kakor skala. Folteja je ljubila. Tega ni mogla tajiti. Imel je srce, čeprav ga ni kazal kakor nekateri. Pa vendar: tudi v njem je živel duh Podlipnikovega rodu, tista obupna strast po življenju, obupno hlenjenje po nadaljevanju. Tega takrat ni umela. Oče nikoli niso žobarili o tej strasti, tudi mati so molčali. Sama se je morala pritiptati do tega spoznanja in zdaj je v tem spoznanju osamela. Kadar pridejo oče na obisk govore o navadnih stvareh. O Miheju, da je zadovoljen z ženo, da je Marjeta pridna, nič drugačna kakor takrat, ko je bila še dekle.

Greta misli na bratovo ohcet. S Foltejem sta bila na njej in Podlipnik tudi. Marjeta je bila srečna, Mihej tudi. Greta je potlej skoraj vso noč prevekala. Sama ni vedela zakaj. Zdaj bodo doma kmalu kupovali.

Kadar pridejo mati na obisk, žobare prav tako. Ne povprašajo po njeni bolečini, kvečjemu se ustrašijo njene blede. Veseli so, da je Marjeta pridna in da je Mihej zadovoljen.

Greta se čuti sama tudi sredi doma- čih. Oddali so jo, ji dali s seboj bala

kakor se za gruntarsko spodobi in zdaj so se umaknili, kakor da ni več njihova. Vse so ji dali, ko je šla od doma: banko, kolovrat, nišče, opravo, le enega ji niso dali: roke, da bi se lahko nanjo oprla, kadar bi ji bilo hudo. Zdaj sama vlačiti teže.

Borba med Podlipnikom in Foltejem se je znova zaostрила ob novi mlatilnici. Podlipnik je vohal, da Foltej nekaj namerja, uganiti ni mogel pravega. Ko je Gabrovce iz Čajne odpeljal staro mlatilnico, je Podlipnik zrasel.

Udarila sta se vpričo Grete, ki je tiho sedela za mizo. Niti zganila se ni, ko je Podlipnik udaril ob mizo.

„Če je bila mlatilnica zame dobra, če bo dobra za Gabrovca, bo menda tudi zate.“

„Zame ni,“ je zamahnil Foltej. „Stara je bila in ob mlačvi je bilo vedno kaj narobe. Nekaj pridam, pa imam novo.“

„Nekaj pridam? Vse boš skoraj pridal, saj si jo Gabrovcu dal na pol zastonj.“

Podlipnikove oči so trde kakor granit. „In če bi mi je dal popolnoma zastonjvam nič mar,“ je vsekaj Foltej.

„Takoo?“ je skoraj zarjul Podlipnik. „Kar sem jaz nanesel, to boš sedaj raztresel. Še sem živ in pred mojimi očmi tega ne boš delal.“

(Dalje prihodnjič)

SPREJEMANJE DIJAKOV V MARIJANIŠČE

Škofijski glasnik z dne 18. avgusta t. l. poroča, da bo — kakor sicer v minulih letih —, tudi letos še v jeseni sprejem fantov v Marijanišče. Za ta sprejem je določen dan 11. septembra. Sprejemni izpit bo v zavodu na Tanzenbergu.

Prošnje za sprejem je treba poslati najkasneje do 5. septem. na ravnateljstvo Marijanišča, fantje za izpit pa morajo biti dne 11. septembra ob 8. uri v v Marijanišču na Tanzenbergu.

V nadaljnje pojasnilo sporočamo, da je bilo doslej nemogoče premestiti Marijanišče v št. Pavel, kakor je bilo že dogovorjeno. Ker pa tudi Marijanišče v Celovcu še ni prazno, da bi se mogel zavod vrniti v svoje prostore, ostane zavod za dogleden čas še na Tanzenbergu.

AMERIKA V ŠTEVILKAH

Po letošnjem ljudskem štetju imajo Združene države okoli 150.500.000 prebivalcev, kar pomeni, da je prebivalstvo narastlo za 19 milijonov od leta 1940, ko je znašalo 131.669.275. Najbolj obljubena država je še vedno New York s 14.743.210 prebivalci; na drugem mestu je Pennsylvania s 10.472.348 prebivalci. Po gostoti prebivalstva pripada prvo mesto Rhode Islandu (288 prebivalcev na kvadratni kilometer, toda najbolj obljubena pokrajina Združenih držav in mogoče sveta je Manhatan Island (New York), ki ima 56 kilometrov površine in 1.938.551 prebivalci.

Slavenske oddaje v radiu

ČETRTEK, 31. avgusta:
14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodinje; glasba.
PETEK, 1. septembra:
14.30—15.00 Poročila; pregled svetovnega tiska.
SOBOTA, 2. septembra:
9.00—9.30 „Za našo mladino“.
NEDELJA, 3. septembra:
7.15—7.45 Duhovna obnova; jutranja glasba.
PONEDELJAK, 4. septembra:
14.30—15.00 Poročila; sodobna vprašanja.
TOREK, 5. septembra:
14.30—15.00 Poročila; zdravniško predavanje; glasba.
18.30—19.00 Glasbena oddaja.
SREDA, 6. septembra:
14.30—15.00 Poročila; predavanje za gospodarje; glasba.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“
Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej.
— Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.

Najbolj moderna popravilnica.
Zarnice za dom in preprodajo.

CELOVEC - KLAGENFURT
Bahnhofstr. 22 — Tel. 29-48

ELEKTRO-

**INSTALACIJSKI
MATERIAL**

NADALJE

**MOTORJE
DINAMO-stroje**

IN

RADIO-aparate

NUDI:

SELINSCHKE

PRI SIUTZ-U

CELOVEC - KLAGENFURT
RENNGASSE 5

valcev, kar pomeni 34.617 prebivalcev na kvadratni kilometer.

Zaradi primerjave navajamo gostoto prebivalstva na Koroškem: Okraj Šmohor 23,7 na km², okraj Velikovec 41,3, okraj Celovec 43,7 in okraj Beljak 51,6, mesto Beljak 637,5, mesto Celovec 1095,2 na km². Površina mesta Beljak je 40,40 km² in mesta Celovec 51,77 km².

500 km = 4,5 l BENCINA

V raznih deželah je kolo z navadnim motorčkom zelo priljubljeno prometno sredstvo. Zdaj so tudi v Veliki Britaniji izdelali kolesni motorček s pol konjske sile, ki dopušča največjo hitrost 35 km na uro. S tem motorčkom lahko napravi kolo okoli 500 km s štiri in pol litri bencina.

Novi motorček, ki se imenuje „Cyclomaster“, se lahko namesti na vsako vrsto kolesa v dajset minutah. Motorček, prestavno kolo in bencinski tank, tehtajo skupaj manj kot deset kg. Cyclomaster je verjetno prvi kolesni motor z verižno in sklopino prestavo. Verižna drugih kolesnih motorjev ima namreč prestavo, ki obstoja iz valja, ki pritiska na kolesni gumi.

PISALNI STROJ V ROMUNJI

Noben Romun ne more uporabljati pisalnega stroja, če nima dovoljenja od milice. To predpisuje odlok št. 69, ki ga je izdalo romunsko notranje ministrstvo in ki ga je objavil uradni list „Buletinul Oficial“, št. 56 za leto 1950.

Člen 1 tega odloka določa, da ne more nobeden uporabljati ali kupiti „pisalnega stroja ali ciklostila, mimeografskih strojev, fotografskih razmnoževalnih strojev, ročnih tiskarskih strojev ali materiala za razmnoževanje tiskovin, brez predhodnega dovoljenja milice“. Kdor koli je v posesti takega stroja ali materiala, mora to prijaviti milici. Kdor koli želi kupiti pisalni stroj, mora najprej dobiti dovoljenje in v roku 48 ur po nakupu, izmenjati dovoljenje za nakup z dovoljenjem za uporabo.

Po členu 5. ne more nobena delavnica popraviti pisalnega stroja, če se ne

predloži dovoljenja za uporabo. Po členu 7 mora vsak lastnik, ali kdor uporablja pisalni ali razmnoževalni stroj, ki se preseli v drugo okrožje, prijaviti stroj tamkajšnjemu okrožju, nakar ga milica vnese v seznam pisalnih strojev.

JETIKA PRI GOVEJI ŽIVINI

Po zaslugi odločne borbe, ki jo v Združenih državah vodijo že več kot tri desetletja, so postali primeri jetičnih obolenj pri goveji živini zelo redek pojav. Ta bolezen, ki je bila svoječasno resna nevarnost za kmetovalce in živinorejce, se je danes skrčila na 1 do 2 primera na vsakih tisoč glav. Do leta 1917 so se borili proti temu zlu samo od časa do časa brez vsake vzporeditve med posameznimi zveznimi državami. Leta 1917 pa so ustanovili pri poljedelskem ministrstvu poseben urad, ki vrši periodične preglede goveje živine po vsej državi. Pri pregledu vbrizgajo živali posebno cepivo. Če je reakcija pozitivna, je to dokaz, da ima žival jetiko in jo takoj ubijejo. V prvih mesecih izvedbe tega strogega postopka so morali odstraniti 5 odstotkov ameriške goveje živine. Neomajna vztrajnost v izvajanju pa je skoraj že popolnoma izkoreninila to zlo.

MALI OGLAS

Mizarski pomočnik z avstrijskim mojstrskim izpitom od 22. II. 1949 išče mesto v oporo mojstra. Sem popolnoma samostojen delavec v stavbenih in pohištvenih del. Tudi vdovsko delavnico sem pripravljen voditi kot mojster naprej in sicer na Koroškem ali vzhodnem Štajerskem. — Naslov v upravi lista.

Iščem dobro dekle, Slovenko ali Avstrijko do 24 let, ki se želi poročiti. Sem Slovenec v dobri službi, 25 let star ter z znanjem več jezikov. Vpogost pridejo samo resne ponudbe; slika zaželena. — Naslov pri upravi lista.

Pod zračko „zanesljiv“ se ponudim kot pomožni delavec. Vajen sem vsakega dela. Sem Slovenec, oženjen, 27 let star. Naslov pri upravi lista.

FILME

DOBITE PRI FOTO-FILMU

HUBERT WANDERER

DONGASSE 4

CELOVEC - KLAGENFURT

Razpošiljanje po pošti

Popravila foto-aparatur

Filmi - Razvijanje
Foto-polrebščine

Wiedermann

BELJAK-VILLACH, Kirchenpl. 5

**KARL
KURNIG**

CELOVEC-KLAGENFURT
Burggasse 5

TRGOVINA ZA DOBRE MOSKE
MODNE PREDMETE

**Lukas
Arnold**

obnavljalec cerkvenih umetnin,
slikar, pozlatitelj, kipar

Celovec - Klagenfurt

St. Martin, Kohldorferstrasse 39.
tel. 28—97

LASTEN PRENOSEN SPECI-
ALEN ODER — NAJBOLJŠA
PRIPOROČILA SO USPEŠNO
IZVRŠENA NAROČILA

DE CILLIA

BARVE IN LAKE

DOBITE sedaj tudi v Kanaltaler- naselbini v TRGOVINI

WOLFGANG MOROCUTTI

CELOVEC - KLAGENFURT, Siebenhügelstraße 73

**ZARES
NEKAJ NOVEGA!**

To so bili KÖNIG-ovi recepti v slikanicah, ko ste jih prvič dobili v trgovini. Bili so nova in dobrodošla olajšava gospodinji, ki je bila vesela, da je mogla pri vsakem receptu takoj videti, kako izgleda gotova jed. Danes so KÖNIG-ovi zavojčki z recepti v slikanicah že dobro znani pa tudi neobhodno potrebni vsem gospodinjam.

Gospodinja **König** pomaga
BACKPULVER

KINO

**Celovec - Klagenfurt
STADTTHEATER**

Predstave ob 16., 18. in ob 20. uri.
DO 31. VIII. „Der Bagnosträfling“
Od 1.—7. IX. „Tödliche Liebe“

PRECHTL

Do 31. VIII. Zaprt zaradi obnove.
Od 1.—4. IX. „Geliebte nach Maß“
Od 5.—7. IX. „Gottes Engel sind überall“

CARINTHIA-LICHTSPIELE

Do 31. VIII. „In Ketten um Kap Horn“

PETERHOF

Do 31. VIII. „Schuß durchs Fenster“
Od 1.—7. IX. „Heinrich VII.“

Beljak - Villach**BAHNHOFLICHTSPIELE**

Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30;
ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri.

Do 31. VIII. „Aufstand der Komachen“
Od 1.—4. IX. „Der Untergang von Pompeji“
Od 5.—7. IX. „Begierde“

STADT-KINO

Do 31. VIII. „Bomba, das Kind des Urwaldes“
Od 1.—4. IX. „Die Drachensaat“
Od 5.—7. IX. „Der Spielteufel“

Elite Filmbühne

Do 31. VIII. Zaradi obnove zaprt
Od 1.—4. IX. „Das Mädchen von Moorhof“

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri.

Do 31. VIII. „Frau Synvelin“

HLADILNIKI V AVTOMOBILIH

„Aircraft Components Corporation“ je izdelala hladilnico podobne vrste in ki jo lahko uporabimo tudi na avtomobilih. Krožna črpalka je prirejena na pogon avtomobilskega motorja, s katero je povezana s klopko, ki jo električno goni termost. Razen izdelave znanih ledenih kock in ohranjanja svežih jedi služi hladilnica tudi kot ohranjevalka prijetnega hladu v notranjosti avtomobila.

DOBRA KNJIGA!

Knjižnica „Našega tednika“ ima na zalogi literarna dela slovenskih pisateljev.

Da omogočimo najcenejši nakup slovenskih knjig, smo se odločili, da damo knjige po zelo znižanih cenah.

Album Koroške šil. 10.—
Križ na gori, Iv. Cankar šil. 5.—
Prekleta kri, K. Mauser šil. 3.—
Sin mrtvega, K. Mauser šil. 3.—
Rotija, K. Mauser šil. 3.—
Omoček Poskoček, F. Bazilij šil. 3.—
Slovenska slovnica I-III šil. 1.—

Kdor naroči vse knjige skupno, jih dobi za šil. 20.—

Za inozemstvo stane cela kolekcija 1,75 USA dolarjev.